

HAUKIPUTAAN KUNTA
Kunnanhallitus 9.1.2006

RIKOKSENTORJUNTA- OHJELMA

Sisällysluettelo

1. YLEISTÄ.....	3
2. OHJELMAN TAVOITE	3
3. YHTEISTYÖTAHOT	3
4. OLEMASSA OLEVAN TILANTEEN KARTOITUS JA TOIMENPITEET.....	4
4.1 MAAPOLITIIKKA JA KAAVOITUS	4
4.2 TILAPALVELU.....	5
4.3 TERVEYSKESKUS	6
4.4 NUORISOTOIMI.....	9
4.5 LIIKUNTATOIMI	11
4.6 PÄIVÄHOITO	11
4.7 KOULUTOIMI	12
4.8 SOSIAALITYÖ.....	15
4.9 POLIISITOIMINTA.....	18
4.10 YRITTÄJÄT	20
4.11 SEURAKUNTA.....	21
5. YHTEISTYÖ JA TEHTÄVÄNJAKO	23
6. TIEDOTTAMINEN	23

Liite

1. YLEISTÄ

Valtioneuvosto on tehnyt 4.3.1999 periaatepäätöksen kansalliseksi rikosentorjuntaohjelmaksi. Ohjelman tavoitteena on ollut luoda yhteinen toimintapolitiikka rikollisuuden vähentämiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi. Tarkoitus on ollut, että rikosentorjuntaan osallistuvat valtiovallan ohella entistä tietoisemmin ja aktiivisemmin kunnat, elinkeinoelämä, kirkko, kansalaisjärjestöt sekä yksityiset kansalaisetkin.

Haukiputaan kuntaan on tehty turvallisuussuunnitelma ja se on valmistunut 24.4.2001. Siinä on kartoitettu keskeisimmät rikollisuus- ja muut turvattomuusongelmat sekä ehdotettu toimenpiteet, millä tavoin ongelmiin voidaan puuttua, mikä kantaa toimintavastuun ja miten eri tahojen yhteistyötä voidaan kehittää.

Eri lautakunnat ovat osallistuneet turvallisuussuunnitelmien tekemiseen siltä osin, miten suunnitelma koskee niiden sektoria.

Kunnanhallitus on 11.4.2005 nimennyt työryhmän saattamaan vuonna 2001 laaditun turvallisuussuunnitelman ajan tasalle vuoden 2005 loppuun mennessä.

Nimetty ohjelman tarkistustyöryhmä on pitänyt neljä kokousta. Työryhmä esittää suunnitelman uudeksi nimeksi Haukiputaan kunnan rikosentorjuntaohjelma.

2. OHJELMAN TAVOITE

Rikosentorjuntaohjelma on kolmitahoinen

- toimet joilla vähennetään otollisia rikostilaisuuksia
- toimet joilla ehkäistään joidenkin yksilöiden kehittymistä rikollisiksi
- pyritään katkaisemaan jo alkanut rikosura

Ohjelma koskee periaatteessa kaikenlaista rikollisuutta. Erytystä huomiota kiinnitetään kuitenkin sellaisiin turvattomuutta aiheuttaviin rikoksiin, joita ihmiset voivat joutua kohtaamaan arkiympäristössään. Rikosentorjuntaohjelma nähdään laajana toimenpideohjelmana joka koskee lähes kaikkia hallinnonaloja, seurakuntaa ja järjestöjä myöten. Osalla korostuvat suorat rikosentorjuntaan tähtäävät toimet ja osalla lähinnä kasvatukseen ja hoitoon liittyvät toimet, joilla nuoret kasvatetaan kunnollisiksi yhteiskunnan jäseniksi.

3. YHTEISTYÖTAHOT

Haukiputaalla nimettiin rikosentorjuntaohjelmaa laatimaan seuraavat hallintoelimet ja henkilöt.

Koulutoimi	Matti Roivainen, puheenjohtaja	matti.roivainen@haukipudas.fi
Asuntotoimi	Raimo Heino	raimo.heino@haukipudas.fi
Terveystoimi	Tuula Tähtinen	tuula.tahtinen@haukipudas.fi
Sosiaalitoimi	Anna-Liisa Karppinen	annaliisa.karppinen@haukipudas.fi
Nuorisotoimi	Sirkka Tuomela	sirkka.tuomela@haukipudas.fi
Liikuntatoimi	Olli Heinonen	olli.heinonen@haukipudas.fi
Poliisi	Kimmo Rousu	kimmo.rousu@haukipudas.poliisi.fi
Kiinteistötoimi	Kari Kuoppala	kari.kuoppala@haukipudas.fi
Päivähoito	Marjo Teräs	marjo.teras@haukipudas.fi
Seurakunta	Jaakko Kaltakari	jaakko.kaltakari@evl.fi
Oulun seudun ammattiopisto		
Haukiputaan yksikkö	Eero Pentti	eero.pentti@osao.fi
Yrittäjähdistys	Tuula Kangas	tuula.kangas@samantta.fi
Kiinteistö Oy Simppulanhaka	Päivi Ranta, sihteeri	paivi.ranta@haukipudas.fi

4. OLEMASSA OLEVAN TILANTEEN KARTOITUS JA TOIMENPITEET

4.1 MAAPOLITIikka JA KAAVOITUS

Maankäytön ohjaus, maapolitiikka, kaavoitus ja kaikki ympäristösuunnittelu on laaja-alaista ja monenlaisen lainsäädännön ohjaamaa toimintaa, jolla on keskeinen merkitys kunnan suunnitelmallisessa kehittämisessä ja rakentamisessa. Hyvä ympäristö on yksi kunnan tärkeimmistä imagon luojista ja kilpailutekijöistä. Vähintään yhtä tärkeitä ovat hyvän ja viihtyisän elinympäristön myönteiset vaikutukset ihmisten terveyteen, turvallisuuteen ja eri väestöryhmien tarpeisiin eli kokonaisuutenaan ihmisten arkipäiväiseen elämään. Uusien asuinalueiden suunnittelu, täydennysrakentaminen sekä keskustojen uudistaminen vaikuttavat syvästi olemassa olevaan yhdyskuntaan ja ihmisten oloihin. Uusi kaava voi herättää toiveita, odotuksia jopa pelkoja ja vaikuttaa alueen toimivuuteen, turvallisuuteen, viihtyisyyteen ja virikkeisyyteen.

Kaavalla voidaan mahdollistaa erilaisten asuntojen suunnittelu ja näin vaikuttaa asukasrakenteen monipuolisuuteen, jolla on suuri merkitys ihmisten elinolojen kannalta. Turvallisuus on keskeinen kriteeri ihmisten määrittelyssä hyvän elinympäristön ominaisuuksia. Turvallisuudella tarkoitetaan joko mitattavissa olevaa turvallisuutta tai ihmisten kokemuksia turvallisuudesta. Rikollisuus keskittyy tiettyihin paikkoihin eli tyypillisesti ne ovat toiminnallisesti keskeisiä paikkoja.

Haukiputaalla ei ole havaittavissa alueita, jotka erityisesti poikkeaisivat rikollisuudeltaan toisistaan, pois lukien kunnan ydinkeskusta.

Maankäytön suunnittelussa ei ole tähän asti erityisemmin tarkasteltu asioita rikosentorjunnan kannalta, mutta sosiaalisten vaikutusten arvioinnilla (SVA) ja ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnilla (IVA) on selkeä yhteys myös rikosentorjunnan näkökulmaan.

Yleiskaavassa varataan mm. asuin-, kauppa-, työpaikka- ja teollisuus- ja julkisten palvelujen alueet sekä virkistys-, yhteiskäyttö- ja liikennealueet. Sosiaalisesti tasapainoinen, toimiva ja monipuolinen kuntarakenne estää rikollisuudelle suotuisan ympäristön muodostumista. Myös yleinen keskeisten alueiden siisteys, järjestys ja viimeistely ympäristö myötävaikuttaa hyvien elämäntapojen noudattamista.

Asemakaavan laadinnassa tarkennetaan kaavan yksityiskohdat, mm. rakennusoikeudet, tieverkot, yhteydet, reitit ja yleiset alueet yms. ja tarkastellaan kaavan vaikutuksia mm. turvallisuuden kannalta. Pimeitä marginaaliloja ja katveeseen jääviä ei kenenkään maita tulisi välttää osoittamasta kaavalla. Esteettömyys sosiaalisen kontrollin mahdollistamiseksi, julkisen ja puolijulkisen tilan erottaminen, riittävä valaistus ja koulureittien turvallisuus ovat pohdittavia kysymyksiä.

Kaavoittajan ja eri viranomaisten yhteistyöllä voidaan tarkastella suunniteltavaa elinympäristöä ja rakentamista myös esim. huumeiden käytön ja rikollisuuden kannalta. Toimintojen sijoittelulla sekä harrastus- ja vapaa-ajantiloilla näitä ongelmia voidaan ehkäistä. Hyvinvointia edistävä elinympäristö syntyy monenlaisen yhteistyön kautta.

Toimenpiteet

Ydinkeskusta viihtyisäksi, viimeistellyksi, siistiksi ja valaistuksi.

Vanhoiden alueiden osalta jatkuva hoito ja kunnossapito.

Vaatii systemaattisen suunnitellun hoidon ja valvonnan järjestämisen.

Yleisten rakennettujen alueiden ja puistojen jatkuva ylläpito kuntoon.

Riittävä valaistus, esteettömyys ja katvetilojen sulkeminen.

Asuminen

Asumista ohjaa järjestyslaki, joka ohjaa päivittäistä asumista ja olemista kunnan alueella. Rivi- ja kerrostaloissa asumista ohjaa myös talokohtaiset järjestysäännöt. Vuokratyöyhtiöissä noudatetaan yhteistoimintalakeja, joka aktivoi asukkaita toimimaan myös asuin ympäristön turvallisuuden puolesta. Esim. kunnan vuokratyöyhtiöllä on 667 vuokra-asuntoa ja niissä asuu noin 1400 asukasta. Asukasaloissa ja –kokouksissa käsitellään turvallisuuteen liittyviä asioita ja jaetaan tietoa ja valistusta. Edellä mainitulla toiminnalla on tarkoitus vahvistaa asukkaiden omatoimisuutta ja kiinnostusta omaan turvallisuuteen ja asumisviihtyvyyteen. Ilkivalta- ja vahingonteosta aiheutuneiden kustannusten tilastointia ei ole tehty. Aiheutuneet kustannukset peritään vahingon tekijältä, mikäli vahingontekijä saadaan selvitettyä. Vuoden 2004 ilkivaltakustannukset oli 3000 euroa.

Mikäli poliisi on selvittänyt vahingonteot on kustannukset laskutettu vahingontekijältä ja joissain tapauksissa on vahingontekijät voineet korjata aiheuttamansa vahingot itse ainoastaan maksamalla materiaalikulut. Osan ilkivaltaja vahingontekokustannuksista on korvannut vakuutusyhtiö vakuutusehtojen perusteella.

Rikoksen ilmoittaminen

Tällä hetkellä rikoksista ilmoittaminen on vielä vähäistä ellei rikos kohdistu juuri itseen. Ulkopuolisen tekemien havaintojen pohjalta on tehty muutamia rikosentorjuntaan liittyviä toimenpiteitä, rattijuopumus, murto, Varkaus, näpistys. Kansalaisilla ei ole oikein selkeää kuvaa heidän oikeuksistaan ja mahdollisuuksistaan rikosentorjuntatyössä ja rikoksen selvittämisessä.

Toimenpiteet

*Tehokasta valistusta pienestä pitäen
Tosiasioiden toteaminen ja ilmoittaminen*

Vuokrataloyhteisöjen osalta tehdään jo nyt ympärivuorokautista valvontaa ja vartiointityötä mikäli tilanne niin vaatii. Tällä hetkellä ei ole ulkopuolista vartiointia järjestetty kiinteistöillä, koska ei ole tarvetta. Valvontaa suorittaa kiinteistöhoitohenkilökunta.

Asukkaiden odotuksia turvallisuudesta: Turvallinen asuinympäristö kaikkina vuorokauden aikoina, yhteenkuuluvuus ja kontaktimahdollisuudet, yhteisten tilojen valvottavuus, asukkaiden vuorovaikutus ja valaistus.

Asukkaiden pelot ja tiedostamansa riski: häiriökäyttäytyminen; nujakointi, pahoinpitely, perheväkivalta, raiskaukset, kiusatuksi tuleminen, syrjäytyminen, omaisuuteen kohdistuvat rikokset; ilkivalta, murrot, ryöstöt.

Asukkaat kokevat pelot yleisimmin liikkeessään vapaa-aikanaan, kävely- ja lenkkeily alueella, julkisen liikenteen pysäkeillä, ydinkeskustan alueella ja reiteillä.

Asukkaat ovat suojautuneet rikoksilta ja torjuneet näitä tähän asti mm. seuraavasti: Vartiointi, asukkaiden yhteistoiminta, naapuriapu, tukihenkilötoiminta, verkottuminen, hälytyslaitteet (lainatut vanhuksille), valvontalaitteet, lukitus, ovisilmät, varmuusketjut, tallelokeroiden käyttö, omaisuuden luettelointi, omaisuuden valokuvaus, omaisuuden turvamerkinnot ja vakuuttaminen.

Toimenpiteet

Asukastoiminnan ylläpito niin vuokrataloissa kuin omistustaloissa ja teemailtojen järjestäminen turvallisuusasioista. Omatoimisuuden kannustaminen.

Asunnottomuus

Tiedossa olevia täysin asunnottomia henkilöitä on tällä hetkellä alle kymmenen.

Asunnottomuuden seurauksena ilmenee pääsääntöisesti häiriköintiä vuokrataloyhtiöissä.

Sosiaalitoimen tukiasuntoihin on sijoitettuna muista vuokra-asunnoista hädettyjä, joko maksamattomien vuokrien tai häiriökäyttäytymisen perusteella.

Toimenpiteet

Mahdollisuudet hoitaa asunnottomuutta on edelleen kehittää sosiaali- ja terveystoimen sekä asuntotoimen tiivistä yhteistyötä.

Tukiasunnoissa asuville asukkaille, jotka halusivat raitistua tai muuten päästä irti ongelmistaan on varattava asuntoja, joissa asukkaat olisivat valvonnan alaisina ja saisivat kuntouttavaa avohoittoa ja itsenäiseen asumiseen johtavaa asumisvalmennusta.

Tavoitteena elämän hallintaa tukevan ja syrjäytymistä estävän sosiaalisen ympäristön syntyminen. Tämä voidaan toteuttaa projektina, joka on kohdennettu tietyille asuinalueelle tai vuokrataloyhtiöön. Projektin vetäjäksi palkattaisiin sosiaalityöntekijä, jonka toimi vakinaistetaan myöhemmin.

4.2 TILAPALVELU

Julkiset rakennukset ja alueet

Hankesuunnitteluohjeissa, uudisrakentamisessa ja perusparantamisessa, on otettu huomioon turvallisuusnäkökohdat eli teknisiä laitteita asennetaan lähes poikkeuksetta turvaamaan henkilöturvallisuutta ja omaisuutta.

Asuinympäristön suunnittelussa ja rakentamisessa on otettu asukkaat mukaan erityisesti leikki- ja luonnonpuistojen toteutuksessa. Talkootyöllä on voitu rakentaa enemmän vähillä rahoilla. Näin toimittaessa on asukkaat sitoutuneet pitämään puistot ja niiden välineet kunnossa ja suorittamaan myös valvontatehtäviä.

Ilkivaltakustannusten tilastointia ei ole tehty, joten euromääräisen arvion esittäminen kustannuksista on erittäin hankalaa mutta voidaan todeta, että ilkivalta ja vahingontekojen aiheuttamat kustannukset ovat noin 30.000 euroa keskimäärin vuodessa.

Mikäli poliisi on selvittänyt vahingonteot on kustannukset laskutettu vahingontekijältä ja joissain tapauksissa on vahingontekijät voineet korjata aiheuttamansa vahingot itse ainoastaan maksamalla materiaalikulut.

Julkisten rakennusten ja alueiden osalta tehdään jo nyt ympärivuorokautista valvontaa ja vartiointityötä. Valvontaa suorittaa kiinteistöhoitohenkilökunta apunaan tekniset hälytyslaitteet eräissä kiinteistöissä. Osa kiinteistöistä ostetaan vartiointipalvelut vartiointiliikkeiltä.

Toimenpiteet

Hankesuunnitteluohjeiden entistä täsmällisempi noudattaminen, uudisrakentaminen ja perusparrannus, kun arvioidaan hankkeiden turvallisuuskäytäntöjä. Kaikki mukaan turvallisuustalkoisiin.

Asuinympäristön rakentamisessa asukkaiden osallistuminen suunnittelun ja erityisesti toteutukseen on voimavara myös turvallisuuden ja rikoksen torjunnan näkökulmasta.

Työntekijöiden, asukkaiden ja omaisuuden turvaaminen valvonnan tehostamisella, vartiointipalveluilla, vikapäivystyksen teknisten laitteiden lisäyksellä ja yhteistyön edelleen kehittäminen poliisin kanssa.

Henkilöstön turvallisuuskoulutuksen jatkuva ylläpito.

Henkilöturvallisuus

Kiinteistöihin on lisätty valvontakameroita ja sosiaalitoimistoon on asennettu metallinpaljastin, henkilökohtaiset turvahälyttimet sekä vahtimestari, joka ohjaa asiakkaiden sisäänkäyntiä.

Terveyskeskuksen ja terveyskeskuksen ympäristön työntekijöille on annettu turvahälyttimet ja palveluasuntojen asukkaiden turvallisuutta on parannettu valvonta- ja hälytysjärjestelmin.

Vikapäivystyksen toimintaohjeita tarkennetaan murtohälytystilanteissa

Tilapalvelun henkilöstölle henkilökohtaisten turvallisuusvälineiden hankinta
- kartoitetaan kuka tarvitsee ja mitä

Tilapalvelun henkilökunnan koulutus ongelmatilanteista selviytymiseksi

Yhteistyötä eri hallintokuntien ja viranomaisten kanssa

4.3 TERVEYSKESKUS

Terveyskeskuksen perustehtävä on järjestää kuntalaisille tarkoituksenmukaiset terveydenhuollon peruspalvelut. Terveyskeskuksessa on tällä hetkellä käynnissä seuraavia hankkeita ja toimia, joiden voi ajatella lisäävän yleistä turvallisuutta:

Ennaltaehkäisevä terveystieteellinen koulutus

Ennaltaehkäisevään terveystieteelliseen koulutukseen/valistukseen pyritään jokaisessa hoitokontaktissa lääkärin, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan vastaanotolla.

Varhaisen vuorovaikutuksen projekti

Neljä Haukiputaan terveydenhoitajaa ja terveyskeskuspsykologi sekä 8 lastentarhanopettajaa/päivähoitajaa on tähän mennessä koulutettu tähän asiaan. Koulutuksen tarkoituksena on kouluttaa heidät opettamaan muita oman toimen työntekijöitä havaitsemaan varhaislapsuudessa lapsen ympärillä olevassa perheessä ja vuorovaikutuksessa lapseen vaikuttavat häiriöt. Tällä tavalla asiaan voidaan puuttua mahdollisimman varhain esim. tehostetun perhetyön avulla, koska hoidolla on silloin oletettavasti paras teho. Varhaisen vuorovaikutuksen koulutusta on tarkoitus laajentaa koko henkilökunnalle. Vastaava terveydenhoitaja on käynyt varhaisen vuorovaikutuksen kouluttajakoulutuksen.

Viisikko

5-vuotiaille lapsille on aloitettu lääkärin neuvola vuonna 2001. Silloin painotetaan psykososiaalisten taitojen ja valmiuksien selvittämistä. Ennen neuvolatarkastusta päiväkodeissa hoidossa olevat lapset tutkitaan lastentarhanopettajan toimesta. Tiedot siirtyvät vanhempien luvalla lapsen mukana neuvolaan.

Terveystoiminta tutkii kaikilta 5-vuotiailta motorisen ja psykososiaalisten taitojen kartoituksen ja sen jälkeen lapsi menee lääkärin neuvolaan. Tällä tarkastusmenetelmällä pyritään saamaan selville, kenellä on erityistä hoitoa vaativia tarkkaavaisuus-/luki-/käyttöshäiriöitä. Nämä lapset otetaan tarvittaessa moniammatillisen varhaiskasvatuspienryhmän pohdittavaksi, jossa on mukana lääkäri, terveydenhoitaja, psykologi, puheterapeutti, fysioterapeutti, erityislastentarhanopettaja ja lastensuojelun edustaja. Hoidosta hyötyvät lapset ohjataan olemassa olevien resurssien mukaisesti hoitoon, esimerkiksi puheterapiaan, fysioterapiaan, toimintaterapiaan kunnan resurssien mukaisesti. Hoito pyritään aloittamaan jo 5-vuotiaana ennen kouluikää.

Viisikko-toiminta on tällä hetkellä vakiintunut normaaliksi neuvolatoiminnaksi ja sen yksityiskohtia parannetaan toiminnan niin vaatiessa.

Verkostotyö

Terveyskeskuksen työntekijöitten yhteistyötä on tehostettu sosiaalityöntekijöitten, päivähoiton, koulun, poliisin, KELA:n ja työvoimatoimiston kanssa yhteispalaverissa. On sovittu toimintamalleista ja tiedonsiirrosta potilaan luvalla yhteisen potilaan asioita käsiteltäessä. Tarkoituksena on rakentaa jokaisen asiakkaan ympärille sellainen tukiverkosto, jonka hän henkilökohtaisesti tarvitsee.

Oppilashuoltoryhmä

Terveyskeskuksen kouluterveydenhoitaja ja psykologi/perheneuvolan työntekijä osallistuvat säännöllisesti ala-asteitten, yläasteitten ja lukion oppilashuoltoryhmien kokouksiin. Oppilashuoltoryhmissä käsitellään yhdessä opettajien ja sosiaalityöntekijän kanssa oppilaiden ongelmia, mm. näpistyksiä, huumeasioita. Pyritään tarttumaan poikkeaviin asioihin / hoitamaan mahdollisimman varhain monen viranomaistahon toimesta. Ammattikoulun oppilashuoltoryhmiin osallistuu ammattikoulun kouluterveydenhoitaja.

Huumeet

Terveyskeskuksen työntekijöitten, sosiaalityöntekijöitten, opettajien ja poliisin kanssa on sovittu toimintamalli, kuinka henkilökunnan tulee toimia havaitessaan huumeitten käyttöä potilaalla. Jos on kyseessä alle 18-vuotias potilas, asiasta ilmoitetaan huoltajalle ja sosiaalityöntekijälle. Alle 18-vuotiaat pyritään saattamaan hoitoon lastensuojelulain antamin valtuuksin. Yli 18-vuotiaasta voidaan hoitaa vain, jos hän suostuu itse hoitoon. Akuuttitilanteissa potilas hakeutuu väestövastuulääkärin vastaanotolle, Roadiin, Oulun psykiatrian klinikkaan tai Oulun seudun yhteispäivystykseen huumeongelmien kanssa. Katkaisuhoitoon suostuvat ohjataan sosiaalitoimiston maksusitoumuksella Roadiin, Ouluun Rediin tai A-klinikalle.

Road

Haukiputaan kunnan oma matalan kynnyksen päihdeasema Road on ollut toiminnassa vuodesta 2003 alkaen. Sen sijaintipaikka on ollut lokakuusta 2005 lähtien terveystoiminnan mielen-terveyskeskus. Ajanvaraus sinne tapahtuu mielen-terveyskeskuksen terveystoimintavastustajan kautta. Roadiin on voinut mennä myös ilman ajanvarausta arkisin klo 8-11.30 tai sinne on voinut soittaa puhelinpäivystysajalla arkisin klo 8.15 – 11.45. Roadin työntekijöinä on mielen-terveysneuvoja ja sosiaalityöntekijä. Yksi terveystoimintavastustajista on perehtynyt muun työn ohella päihdeasioista vastaavaksi lääkäriksi Roadin potilaille.

Road on tarkoitettu pääasiassa alle 25-30-vuotiaille päihde-huumeongelmallisille tai heidän omaisilleen hoidontarpeen arviointia, hoitonsuostusta ja avohoitoa varten. Siellä annetaan myös ennaltaehkäisevää neuvontaa ja ohjausta. Työn luonne ja lähestymistapa Road:ssa on psykososiaalinen, ratkaisu- ja voimavarakeskeinen. Road on tiiviisti yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, esimerkiksi Haukiputaan sosiaalitoimisto, terveystoiminta, Startti, Lykky, OYS. Roadin asiakaskuntana on tällä hetkellä noin 15 henkilöä, jotka käyvät Roadilla 1-4 kertaa kuukaudessa. Road osallistuu yhdessä vuodeosasto 1:n ja vastaanoton sairaanhoitajien kanssa erikoissairanhoidosta aloitetun opiaattikorvaushoidon antamiseen enintään 1-2 potilaalle kerrallaan.

Kriisinhallinta

Kuntalaisilla ei ole välttämättä tietoa miten toimia, kun on joutunut osalliseksi tai silminnäkijäksi onnettomuuteen, tulipaloon tai väkivallan tekoon. Tällöin saatetaan tarvita kriisityötä auttamaan rikoksen uhrin ja hänen omaisensa käymään läpi vaikeita kokemuksia. Kunnassa ei ole olemassa virallista päivystävää kriisiryhmää.

Väkivaltilanteissa on aina yleensä paikalla poliisi, sairaankuljettajat, lääkäri tai palokunta. Näille on välitetty tiedote terveystoiminnan puhelinnumerosta 887 4589, johon heidän tulee ottaa yhteyttä seuraavana arkipäivänä ja välittää tapahtumatiedot yhdyshenkilönä toimivalle mielen-terveyskeskuksen terveystoimintavastustajalle. Hän ottaa seuraavana arkipäivänä yhteyttä uhrin tai omaiseen, kerää yhteen tilanteen vaatimat muut terveystoiminnan työntekijät ja järjestää mahdollisesti tarvittavan jälkipuinnin joko terveystoiminnan toimesta tai muilta ammattilaisilta. Terveystoiminnan työntekijät auttavat koulutuksensa mukaisella ammatillisella tavalla kriisiin joutunutta tai hänen läheistään. Jos kyseessä on laajalti koskettava kriisitapahtuma, voidaan ammattitaitoa tilata ja saada Oulun kriisikeskuksesta, Oulun Yliopistollisen sairaalan (=OYS:n) psykiatrian klinikan kriisiryhmältä tai Traumaterapiakeskuksesta Oulusta.

Lastenpsykiatrian etäpoliklinikkatoiminta Haukiputaalla

Oulun Yliopistollisen sairaalan lastenpsykiatrian etäpoliklinikkatoimintana Haukiputaalla käy lastenpsykiatrian erikoissairaanhoidon viikoittain ja lastenpsykiatri 1-2 kertaa kuukaudessa. Käynnit tapahtuvat ostopalveluna perheneuvolan välityksellä ja ne kirjaantuvat perheneuvolan kustannuksiin.

Asevelvollisuustarkastukset

Asevelvollisuustarkastuksissa pyritään saamaan tieto aiemmista epäsosiaalisista käyttäytymisistä, huumeitten tai alkoholin aiheuttamista ongelmatilanteista yhteistyössä sosiaalitoimiston kanssa. Tämän tiedon avulla pystytään karsimaan armeijasta jo ennalta pois sinne sopimattomat henkilöt ja toisaalta armeija osaa kiinnittää erityistä huomiota erityistarkkailua vaativiin varusmiehiin. Tämä tapahtuu käytännössä siten, että kunnanhallituksen valitsemana läsnä olevana edustajana kutsuntatarkastuksessa on sosiaalityöntekijä. Myös anamneesissa oleva apukoulutasoinen tai rikkonainen koulunkäynti pyritään rekisteröimään ja tiedottamaan kutsuntaviranomaisille. Tämä tapahtuu lääkärin alkutarkastuksen kautta.

ASPA-pienryhmä

Kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöryhmä on toiminut vuodesta 1983 lähtien. Siihen kuuluvat edustajat terveyskeskuksesta, sosiaalitoimistosta, sivistystoimesta, työvoimatoimistosta ja KELA:sta. Siinä käsitellään vaikeasti työllistettävien henkilöitten työhön kuntoutumiseen liittyviä asioita. Kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöryhmän harvan kokoontumisfrekvenssin takia perustettiin vuonna 2000 ASPA-pienryhmä, joka on kokoontunut 3.2.2000 alkaen tarvittaessa 2 viikon välein. Siinä on vakituksena jäsenenä 1 lääkäri, 1 sosiaalityöntekijä, 1 KE-LA:n virkailija ja 1 työvoimatoimiston virkailija sekä kulloinkin esillä oleva potilas. Tarvittaessa ASPA-pienryhmään kutsutaan muidenkin ammattiryhmien edustajia. ASPA-pienryhmässä käsitellään kerrallaan 1 ongelmallisen potilaan asioita ja tehdään hänelle henkilökohtainen jatkosuunnitelma, jonka toteutumista ryhmä seuraa.

Väkivaltatilanteet työssä

Pieni osa potilaista on muuttunut selvästi aggressiivisemmäksi kuin aikaisempina vuosina. Huumeiden käyttäjät ovat arvaamattomia ja aiheuttavat äkillistä reagoitua vaativia tilanteita viikoittain terveyskeskuksen vastaanotolla.

Väkivaltatilanteista tai sellaisen uhasta henkilökunta täyttää lomakkeen "Ilmoitus väkivaltatilanteesta". Sen perusteella esimies ja työterveyshuolto voivat tarvittaessa reagoida turvajärjestelyjä lisäten. Terveyskeskuksessa on tehty toiminnallisia asioita, joilla henkilökunnan työturvallisuutta voidaan lisätä / parantaa kaikissa työpisteissä. Työturvallisuuteen liittyviä asioita on käsitelty useitten työpisteitten kokouksissa. Työturvallisuusasioista ja niiden päivityksestä on järjestetty henkilökuntainformaatiotilaisuuksia vuosittain, viimeksi 18.10.2005. Touko-kuussa 2000 kaikille työyksiköille on jaettu kirjallinen toimintamalli väkivaltatilanteita varten.

Terveyskeskuksessa on vuoden 2005 aikana tehty seuraavat henkilökunnan työturvallisuutta parantavat toimet:

- Järjestetty palaverit poliisin ja vartijaliikkeen kanssa
- Palkattu vartiointiliike käymään arkisin klo 8-16 terveyskeskuksessa, vartija käy terveyskeskuksessa 2-5 kertaa työpäivän aikana + tarvittaessa, puh. 040-554 4444
- Videoiva kameravalvonta 3 pisteessä aloitettu vartiointiliikkeen toimesta
- Hälytysnapit/kapulat hankittu kaikille työntekijöille, jotka ovat vastaanottohuoneessa yksin potilaan kanssa -> hälytys kansliaan
- Kapulat ja napit eivät tarvitse latausta
- Toiminta sähkökatkojen aikana->hälytys potilastoimistoon ja vartijalle
- Toimintatapaa harjoiteltu
- Tieto ennalta aggressiiviseksi tiedetyistä potilaista on aina välitettävä muulle henkilökunnalle ennen potilaan tuloa vastaanotolle, tästä tehdään merkintä Effic-potilaskertomukseen, TIIV-lehdelle ja Effican "Asiakastietojen päivitys" -lomakkeen kohtaan "Ajanvarauksen lisätiedot" tehdään merkintä: Katso TIIV-lehti
- Tällaisen potilaan tutkimustilanteessa oltava läsnä 2 henkilökunnan jäsentä
- 0-toleranssi poliisille ilmoittamisessa, puh. 10022
- Pippurisumute hankittu vastaanoton kansliaan, koulutettu, siihen olemassa yhteisö lupa, Ilkka Rautio on yhdyshenkilö /asevastaava
- Työhuoneitten järjestyksen muuttaminen / kirjoituspöydät/väliovien suunnittelu
- Yleisön käytössä olevat ulko-ovet sulkeutuvat klo 16.10, muut ovet kiinni pysyvästi

Toimenpiteet

Huolehditaan edellä lueteltujen hankkeiden ja toimien jatkumisesta ja kehitetään niitä paremmiksi. Seurataan valppaasti tarvetta uusille hankkeille ja tarvittaessa käynnistetään tarpeelliset uudet hankkeet.

Turvataan henkilökunnan ammattitaidon säilyminen ja kehittyminen sekä jaksaminen huolehtimalla asianmukaisesta ammatillisesta koulutuksesta.

*Parannetaan moniammatillista yhteistyötä ja verkostotyötä muiden kunnan työntekijöitten ja viranomaisten välillä.
Huolehditaan kuntalaisten tasapuolisesta kohtelusta ja tasapuolisesta etuuksien ja peruspalvelujen saannista.
Huolehditaan tiedottamisesta kaikille kuntalaisille Tilitörin välityksellä.*

4.4 NUORISOTOIMI

Nuorisotyön tavoite lain mukaan on nuorten elinolojen parantaminen ja edellytysten luominen nuorten kansalais-toiminnalle.

Nuorisotyön toteuttamisesta vastaavat ensisijaisesti valtio, kunnat ja nuorisojärjestöt.

Nuorisotoiminnan toteuttamisesta vastaavat pääasiassa nuoret ja heidän yhteisönsä sekä nuorisojärjestöt.

Nuorisotoimen järjestämät turvallisuutta tukevat toimet.

Nuorten työpajatoiminta

Nuorten työpajatoiminta on siirretty sosiaalitoimen alaisuuteen v. 2004.

Nuorisotilatoiminta

Antaa nuorille kokoontumispaikan vapaa-aikana. Tiloja toimii Jatulissa yläkerran neuvotteluhuoneessa ja Kellossa nuorisoseuran kahviossa.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto toiminta on aloitettu v. 2000. Vaaleilla on valittu kahdenvuoden välein nuorisoa edustava ryhmä joka toimii kunnan nuorten näkemysten ja toiveiden edistäjänä. Nuorisovaltuuston edustajat ovat iältään 15-20 -vuotiaita. Nuorisovaltuustovaalit toteutetaan syksyllä 2005.

Saapastoiminta

Saapas toimintaa on pidetty yllä niin sanotulla säästöliekillä. Viimetalvena yöpartiointia suoritettiin lähinnä työntekijöiden voimin satunnaisesti. Lähinnä kartoitettiin yöpartioiminnan tarvetta.

Päihteisiin liittyvä ennaltaehkäisevä valistustyö

Vuonna 2003-2004 laadittiin kuntaan päihdestrategia. Tässä yhteydessä laadittiin omat toimintastrategiat kouluille, kouluterveydenhuollolle, nuorten työpajoille ja nuoriso- ja liikuntatoimelle. Päihdestrategiassa käydään läpi toimenpiteet ennaltaehkäisyyn ja ongelmiin puuttumiseen. Päihdestrategia on hyväksytty sivistyslautakunnassa.

Kouluille suunnattua ennaltaehkäisevää valistustyötä on jatkettu. "Uskalla sanoa ei" –kampanjaa toteutetaan 6-7 luokkien oppilaille yhteistyössä Terveys ry:n, seurakunnan, poliisin, kouluterveydenhuollon ja koulujen kanssa, ohjelma toteutetaan vuosittain samoille luokka-asteille. Peruskoulun 4 luokille tupakka labyrintti, toteutetaan vuosittain yhteistyössä Terveys ry:n koulujen, seurakunnan ja kouluterveydenhuollon kanssa. Tupakoimaton luokka kilpailu vuosittain 7-8 luokille. Nyt on lisätty myös henkilökohtainen sarja. Vuosittain lisäksi järjestetään asiantuntija luentoja kouluissa, vanhempainilloissa ja ammattihenkilöstölle.

Työryhmä Pähkä

Laaditussa päihdestrategiassa vetovastuu koko kunnan väestöä koskevasta ennaltaehkäisevästä työstä ja sen koordinoimisesta siirtyi perusturvan alaiselle työntekijälle. Pähkä ryhmän rooli on ollut koordinoita koko kunnan ennaltaehkäisyä.

Kurssi, kerho ja leiri- toimintaa

Järjestää eri-ikäisille nuorille kurssi ja kerhotoimintaa ja kesäisin leiritoimintaa. Tukee ja avustaa järjestöjen järjestämää nuorisotyötä. Jatkonut entisen käytännön mukaisesti.

Yhteistyö kouluille perustettujen vanhempainryhmien kanssa

Nuorisotoimi kutsuu koolle koko pitäjän vanhempainryhmien edustajat muutaman kerran vuodessa. Tapaamisen tarkoituksena on keskustella nuoria ja lapsia koskevista asioista. Vanhempainryhmien kanssa pyritään järjestämään toimintaa ja koulutusta lapsille, nuorille ja perheille. Työryhmä laati kouluille ja koteihin jaettavaksi lehtisen Eväitä yhdessä elämisen matkalle. Koko kylä kasvattaa projekti joka perustettiin aktivoimaan vanhempainryhmätoimintaa päättyy keväällä 2006.

Toimenpiteet

Nuorisotilatoiminta

Nuorisotiloja kehitetään siten, että tila tarjoaa toimimisvaihtoehtoja nuorille heidän vapaa-aikanaan. Tällä pyritään siihen, että tämä vähentää ilkeävaltaa, alkoholin käyttöä ja muuta epätoivottavaa käyttäytymistä. Nuorisotila toiminnan tavoitteena on antaa nuorille elämyksiä yhteenkuuluvuuden tunnetta, tietoa nuorille tärkeistä asioista ja tällä tavalla tukea nuorten persoonallista kehittymistä. Toivottavaa olisi, että nuoret saisivat yhä enemmän tietoa nuorisotiloilla kolmannen sektorin toiminnasta ja tarjolla olevista harrastus mahdollisuuksista Nuorten omien tilojen tulee olla hyvät, asianmukaiset, riittävän hyvin varustellut ja monikäyttöiset. Nuorisotiloilla tulee työskennellä ammattitaitoisia tehtävään koulutuksen saaneita ohjaajia. Lisäksi tiloilla on työskenneltävä jonkun erityisosaamisen hallitseva ohjaaja tai ohjaajia kurssi ja kerhotoiminnan järjestämiseksi.

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto voi valita työryhmän ideoimaan erilaisia keinoja, joilla nuorisovaltuusto voi vaikuttaa turvallisuuden parantamiseen Haukiputaalla.

Näitä keinoja nuorisovaltuusto voi toteuttaa yhteistyössä muiden sidosryhmien esimerkiksi poliisin, pelastuslaitoksen, sivistyspalveluiden ja/ tai muiden nuorten kanssa. Nuorisovaltuuston järjestämät tilaisuudet ja aktiviteetit kasvattavat nuorten yhteisvastuullisuutta elinympäristöä ja muita ihmisiä kohtaan. Nuorisovaltuuston toimintaa tulee ohjata yhteisökasvatukselliseen suuntaan joka ottaa vastuuta itse itselleen tuottamista palveluista ja tapahtumista. Nuorisovaltuusto järjestää paneelikeskusteluja oppilaitoksissa koulukiusaamiseen, päihteiden käyttöön ja päihteettömyyteen teemaan liittyen. Nuorisovaltuusto rohkaisee nuoria osallistumaan kansalais- ja järjestötoimintaan.

Saapastoiminta

Saapas toiminta on päätetty lopettaa entisessä muodossa. Tarvetta kuitenkin yöpartiotoiminnalle on. Aikuisten liikkuminen nuorten kokoontumisalueilla on omiaan rauhoittamaan ja vähentämään esim. särkemistä. Samoin aikuisten silmiin avautuu nuorison ongelmat selvemmin kuin muutoin. Kunnan nuorisotoimi aloittaa viikonloppujen yöpartioinnin ja etsivän työn uutena toimintana. Toiminnassa noudatetaan laadittua vapaa-aikatoimen päihdestrategiaa ja Oulun seudun yhteisiä pelisääntöjä. Koulutus partiotoimintaan tehdään yhteistyössä Oulun seudun kuntien kanssa.

Päihteisiin liittyvä valistustyö

Valistustyötä kehitetään yhteistyössä koulujen eri viranomaisten ja alan järjestöjen kanssa. Vaikuttavuutta seurataan nuorille suunnatuilla terveystapakyselyillä. Terveystapakyselyissä pyritään seudullisuuteen. Stakesin tutkimukset ovat kalliita ja niitä voidaan tehdä harvemmin. Seudullisesti tutkimuksia voidaan toteuttaa lyhyemmällä välillä esim. ammattikorkeakoulujen tai yliopiston kanssa yhteistyössä. Samassa yhteydessä voidaan tutkia myös muuta terveyskäyttäytymistä ja esim. harrastuksia, asumista ym.

Tutkittujen tulosten ja havainnoin perusteella toimintaa kehitetään ja otetaan tarpeen vaatiessa uusia ikäluokkia valistuksen piiriin.

Tupakasta vieroitustoiminta tulisi palauttaa ohjelmaan. Tulosten parantamiseksi tulisi pyrkiä siihen, että perheistä olisi ainakin kaksi henkilöä samalla kurssilla. Esim. vanhemmista toinen ja nuori tai pariskunta. Yhteinen tavoite yhdistää ja henkilöt saavat tukea toisistaan.

Nuorten ja perheiden tukemiseksi, terveyden edistämiseksi ja päihteiden käytön vähentämiseksi on perustettu Haukiputaalle valtakunnallisen Terveys ry:n alainen Puttaan Jeleppi – yhdistys.

Kurssi-, kerho- ja leiritoiminta

Nuorisotoimi tukee entisen käytännön mukaisesti järjestöjen järjestämää kurssi-, kerho- ja leiritoimintaa ja järjestää myös itse ja yhteistyössä kyseistä toimintaa. Järjestöjen toiminnan turvaamiseksi tulee nuorisotoimen talousarvioon varata vuosittain riittävät määrärahat. Toimintakykyiset järjestöt takaavat toimintaa ja parantavat nuorten viihtyvyyttä ja hyvinvointia.

Vanhempainryhmätoiminta

Vanhempainryhmä toimintaa pyritään edelleen tukemaan ja kehittämään. On hyvin tärkeää, että vanhemmat ovat mukana päättämässä asioista jotka koskevat heidän lapsiaan. Vanhempainryhmän edustaja tulisi olla kaikissa suunnitteluryhmissä joissa lastenasioista ollaan päättämässä. Koko kylä kasvattaa projektille on haettu jatkoa, Raha-automaatti yhdistykseltä ja Terveiden edistämisen keskukselta. Hakemuksen aiheena on lasten koulunkäynnin tukeminen ja vapaa-ajantoiminta osana nuorten tervettä kasvua ja kehitystä.

Muut nuorisotyötä tukevat toimet

Nuorisotoimen asema on 90-luvulla huonontunut, johtuen osin lautakuntajärjestelmän poistumisesta. Tilannetta tulisi kohentaa huomioiden lasten ja nuorten määrä Haukiputaalla.

Väestöstä 0-29 -vuotiaita on noin kolmasosa kunnan väestöstä. Tämän tulisi näkyä myös nuoriin suunnattujen toimien ja resurssien määrässä. Nuorisotoimi pyrkii saamaan vahvistusta toimintaan Oulun seudun kuntien yhteistyöstä.

Poistuneen lautakuntajärjestelmän tilalle tulisi koota nuorisosalalla toimivista viranomaisista, nuorista ja järjestöistä muodostettu yhteistoimintaelin joka verkostona kehittäisi koko kunnassa tehtävää nuorisotyötä ja antaisi suunnan ja painopisteet kunnassa kehitettävälle työlle.

Nuorisotoimen tehtävä on ennen kaikkea luoda edellytykset kunnassa tehtävälle nuorisotyölle. Seudullisesti pyritään luomaan nuorisotyöhön omat turvallisuutta lisäävät ohjeet.

4.5 LIIKUNTATOIMI

Liikuntalain mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle on valtion ja kuntien tehtävä. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät.

Rikoksantorjunnan näkökulmasta liikuntatoimen tehtävät ovat selkeästi ennaltaehkäiseviä toimia. Rikokset ajoittuvat vapaa-aikaan ja ovat yhteydessä tapoihin viettää sitä. Monipuoliset ja mielekkäät vapaa-ajanviettomahdollisuudet ovat hyvä keino vähentää ei-toivottua käyttäytymistä. Urheiluseurojen rooli tässä työssä on merkittävä. Kunta tukee urheiluseuroja mm. tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä jakamalla toiminta-avustuksia. Avustuspolitiikassa painopistealueena on lasten ja nuorten liikunnan tukeminen. Urheiluseuran nuorisotyön määrää ja laatua on painotettu sekä avustusten jakoperusteissa että liikuntapaikkojen harjoitusvuoroja jaettaessa. Tavoitteena voi pitää sitä, että yhdenkään lapsen ei tarvitse lopettaa hyvää harrastusta sosiaalisiin perustein.

Toimenpiteet

”Liikkuva iltapäivä” - projektin edelleen kehittäminen. Liikuntatoimi on järjestänyt yhdessä järjestöjen kanssa iltapäiväliikuntatoimintaa 7-16 -vuotiaille lapsille kunnan peruskouluilla ja vapaa-aikakeskus Jatulissa. Liikuntakerhojen määrää on pyrittävä lisäämään kysyntää vastaavalle tasolle. Erityisesti on huomioitava vähän liikkuvat lapset.

”Liikunta on parasta huumetta” – liikuntakerhojen laajentaminen. Tällä hetkellä maksuton yläasteikäisille suunnattu liikuntakerho toimii perjantai-iltaisain Kellon koulukeskuksessa. Jatkossa toimintaa on tarkoitus laajentaa myös kirkonkylälle ja Martinniemeen. Kerhoihin ovat kaikki tervetulleita, mutta erityisenä kohderyhmänä ovat seuroihin kuulumattomat nuoret.

Urheiluseurojen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen tukeminen. Valmentajien merkittävä kasvattajan rooli tulee ottaa huomioon entistä enemmän etenkin juniorivalmentajien koulutuksessa. Lasten ja nuorten ohjaajien merkitys esimerkiksi päihteiden vastaisessa työssä ja tapakasvatuksessa on huomattava. Lajitietojen ja -taitojen lisäksi on ohjaajille tarjottava koulutusta myös kasvatus-työstä ja esikuvana olemisesta lasten kanssa toimiessa.

4.6 PÄIVÄHOITO

Päivähoidossa on erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä viime vuosina lisääntynyt. Perusteena erityisen tuen tarpeelle on usein perheen moninaiset ongelmat; esim. mielenterveysongelmat, alkoholi, muut päihteet, väkivalta jne. Sosiaalisiin perustein päivähoitoon valitut lapset sijoitetaan pääsääntöisesti päiväkotiin.

Tällä hetkellä lähes kaikissa päiväkotiryhmissä on erityisperustein hoidettavia lapsia. Lasten sijoittamisessa päivähoitoon huomioidaan perheen tarpeet ja toiveet ja siinä voi olla mukana perheneuvola, psykologi, sosiaalityöntekijä, erityislastentarhanopettaja ja/tai muita yhteistyötahoja. Moniammatillinen työryhmä voi miettiä lapselle myös muita päivähoitopaikan lisäksi mahdollisesti tarvittavia tukitoimia.

Päivähoidon tärkeä tehtävä on tukea perheitä vanhemmuudessa. Päivähoidossa sovitaan vanhempien kanssa yhteisistä kasvatustavoitteista keskustelemalla. Keskustelujen pohjalta tehdään yhdessä perheen kanssa jokaiselle esikoululaiselle henkilökohtainen opetussuunnitelma (HOPS) ja 0-5- vuotiaille henkilökohtainen hoito- ja kasvatussopimus.

Päivähoidossa toimii myös esiopetuksen oppilashuoltoryhmä. Ryhmään kuuluvat lastensuojelun sosiaalityöntekijät, päivähoidon johtaja ja kiertävät erityislastentarhanopettajat. Tarvittaessa mukaan kutsutaan lapsen vanhemmat, esiopetuksen/ päivähoidon henkilökuntaa ja muita asiantuntijoita. Ryhmän tavoitteena on ennaltaehkäistä vaikeuksia ja ratkaista jo syntyneitä ongelmia sekä edistää lasten hyvinvointia.

Väkivaltatilanteet työssä

Mahdollinen vaaratilanne voi syntyä jos aggressiivisesti käyttäytyvä, päihtynyt tai huumausaineita käyttänyt henkilö hakee lasta tai tulee/murtautuu hoitopaikkaan. Päivähoidossa on laadittu henkilökunnalle turvallisuusohjeistus erilaisten riskitilanteiden varalle. Riskitilanteiksi on katsottu mm. tilanteet, joissa lapsen hakija on päihteiden vaikutuksen alaisena tai lasta ei haeta ollenkaan.

Toimenpiteet

Päivähoidossa keskitytään ennaltaehkäisevään työhön erityisesti perheiden kohdalla, joiden lapset on tullut päivähoitoon sosiaalisin perustein. Tämä näkökohta huomioitiin erityisesti päivähoitossa toteutetussa Sateenkaaren alla hankkeessa (vuosina 2003-2005). Hankkeen pitkäkestoisina tavoitteina oli syrjäytymisuhan alla olevien lapsiperheiden tukeminen sekä heidän parissaan sosiaali- ja terveysalan sektoreilla työskentelevien työn kehittäminen. Lisäksi tavoitteina olivat verkostotyön koordinointi ja kehittäminen, erityisosaamisen vahvistaminen ja uusien työskentelymenetelmien kehittäminen ja vakiinnuttaminen. Koko päivähoiton henkilöstö koulutettiin ja uusia työtapoja varhaiseen puuttumiseen ja huolen puheeksiottamiseen kehitetään edelleen. Yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa selkiytetään. Sosiaalitoimen kanssa on kehitetty huolen puheeksiotto-, lastensuojeluilmoitus- ja hoitosopimuslomakkeet, jotka toimivat hyvänä pohjana perheiden ja sosiaalitoimen kanssa tehtävässä yhteistyössä.

4.7 KOULUTOIMI

Perusopetus

Kaikissa kouluissa on opetuksen ohella kasvatettu hyviin tapoihin, on puututtu kiusaamistapauksiin, on annettu kasvatusta liikennesäännöistä ja järjestetty päihde- ja huumevalistusta. Kaikissa kouluissa toimii oppilashuoltoryhmä säännöllisesti, kouluissa annetaan erityisopetusta sekä annetaan terveystieteiden opetusta.

Koululla on ratkaiseva merkitys rikollisuutta ehkäisevässä työssä. Koulu on kodin ohella lasten ja nuorten keskeisin kasvuympäristö, jossa vietetään merkittävä osa kasvuvuosia. Siellä opetellaan yhteisön jäsenenä toimimisen valmiudet ja velvollisuudet. Lasten ja nuorten sosiaaliset suhteet syntyvät ja kehittyvät paljolti koulussa. Koulu jäsentää oppilaiden ja näiden perheidenkin ajankäyttöä. Kaikissa näissä suhteissa on tiedostettava koulun merkitys rikollisuuden ehkäisyssä ja kehitettävä näitä mahdollisuuksia.

Ennaltaehkäisevään työhön on yritetty panostaa. On toteutettu hyvien tapojen opettamista, annettu oikeus- ja laillisuuskasvatusta, opetettu sosiaalisia taitoja ristiriitatilanteissa, on annettu asiallista informaatiota tupakasta, päihteistä ja huumeista. Nimenomaan jälkimmäisissä tapauksissa on käytetty asiantuntijoita.

Kouluissa on järjestyssäännöt, joista on kouluyhteisössä yhteisesti sovittu. On tärkeää, että sovitusta säännöistä pidetään kiinni. Koulussa tulee olla selkeät rajat ja rajoista on pidettävä kiinni. Koulukiusaamiseen on puututtu selvittämällä esiin tulleet kiusaamistapaukset. Koulupinnaaminen on hälytysmerkki, johon on reagoitava välittömästi.

Syrjäytymisen estämiseen ei ole voitu käyttää niin paljon voimavaroja kuin olisi tarpeen tänä päivänä. Ongelmat vaikeutuvat jatkuvasti, häiriökäyttäytyminen lisääntyy, oppilaiden psyykkiset ongelmat kasvavat, keskittymiskyky heikkenee, tarvitaan yksilöllistä opetusta ja oppilaan monipuolista tukemista.

Kodin ja koulun yhteistyötä on toteutettu ja yritetty kehittää kiinnostavia toimintamuotoja. Joissakin kouluissa on aloitettu yhdessä kasvamaan projekteja, joissa koko kylä kasvattaa lasta. Tämän tiimoilta on järjestetty monia tiedotus- ja koulutustilaisuuksia, joissa asiantuntijat ovat esitelmöineet kasvatusasioista.

Koulujen oppilashuoltoryhmät toimivat säännöllisesti. Ryhmään kuuluu yleensä terveydenhoitaja, erityisopettaja, psykologi, koulukuraattori, opinto-ohjaaja, rehtori ja tarvittaessa opettaja.

Näpistyksissä ja myymälävarkauksissa on sovittu monissa kouluissa menettelytavat yhdessä koulun alueen kauppiaiden, poliisin ja koulun edustajien kanssa. Tupakoinnissa koulun alueella on monissa kouluissa sovittu toimintamalli rangaistuskäytännöistä yhdessä poliisin kanssa. Päihde- ja huumeasioissa selkeä toimintamalli puuttuu.

Toimenpiteet

Koulu on saatava kaikkia kannustavaksi, jossa onnistumisen kokeminen on oppilaalle tärkeää. Myönteisen ilmapiirin luomiseen suositellaan yhteisten tapahtumien järjestämistä.

Syrjäytymisen ehkäisemiseksi kouluille on osoitettava riittävät resurssit opetuksen asialliseen toteuttamiseen. Yksilölliseen opetukseen tulee panostaa enemmän ja pidettävä huolta, että koulunkäyntiavustajia on riittävästi.

Tuetaan taloudellisesti ja toiminnallisesti yhdessä kasvamaan projekteja, joissa koko kylä kasvattaa lasta ja nuorta.

Koulun henkilökunta on koulutettava kohtaamaan vaikeuksissa oleva oppilas. Erityisesti kaivataan koulutusta huumeikäyttäjän tunnistamiseksi ja toimenpiteistä huumeetapauksissa.

Luodaan toimintamalli päihde- ja huumetapauksissa hoitoon ohjaamisesta yhteistyössä terveystoimen, sosiaalitoimen ja poliisin kanssa.

Jokainen koulu tekee toimintamallin näpistyksistä ja myymälävarkauksia koskevissa tapauksissa yhdessä kauppiaiden, poliisin ja vanhempainryhmien kanssa.

Toisen asteen koulutus

Oulun seudun ammattiopistoon kuuluva Haukiputaan yksikkö on monialainen n. 650 opiskelijan oppilaitos jossa kiinnitetään erityistä huomiota ohjaus-, neuvonta ja tukipalveluiden järjestämiseen. Opiskelijakeskeisen oppilaitoksen voimavarana on henkilöstö ja työskentelytapana ovat avoimuus ja sitoutuneisuus, yhdessä työskentely sekä toisten tukeminen ja kannustaminen.

Toiminta-ajatuksena on tuottaa yhteiskunnan ja yksilön tarvitsemia laadukkaita koulutuspalveluja ammatillista koulutusta vaille oleville, ammattitaitoaan kehittäville tai yhteiskunnan muutosten edellyttämää uudelleen koulutusta tarvitseville. Tavoitteena on oikein kohdennetun ammattitaidon ja laajan ammattisivistyksen turvaamisen lisäksi erityisesti nuoren kasvun ja kehityksen tukeminen, sekä nuoren elämäntilanteen huomioiminen.

Opiskelijan nopeaksi ja luontevaksi auttamiseksi on osastoilla oma opinto-ohjaaja ja yksilöllistä ohjausta antava opettaja oppilaitoksen pääopon ja yksilöllisen opettajan lisäksi.

Toimenpiteet

Opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen Oulun seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymässä (OSAKK) on turvallisuustyön tavoitekuvaksi asetettu: ”OSAKK on työ- ja opiskelupaikka, jossa motivoituneet, tyytyväiset ja osaavat henkilöt työskentelevät turvallisessa ja terveellisessä ympäristössä”. (opetussuunnitelman yhteinen osa 2005)

Ammattiopistossa on rehtorin hyväksymät järjestyssäännöt ja yksikönjohtajan toimintaohjeet. sekä oppilaitokseen että asuntolaan. Niiden tavoitteena on taata jokaiselle ammattiopistossa työskentelevälle työrauha ja –viihtyvyyttä sekä työturvallisuus ja näin edistää opetus- ja kasvatustavoitteiden saavuttamista.

Jokaisella kouluyhteisön jäsenellä on oikeus työrauhaan ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisiin työolosuhteisiin sekä velvollisuus ylläpitää niitä. Jokaisen yhteisön jäsenen tulee käyttäytymisellään edistää myönteistä opiskeluympäristöä sekä oppimistilanteissa että muualla oppilaitoksen tiloissa.

Henkilöstön ammatillisen kehittymisen lähtökohtana on kunkin oma halu kehittää itseään ja osaamistaan tehtäviensä suorittamiseksi. Ammattiopisto kannustaa ja luo mahdollisuuksia.

Osaston opettajille ollaan käynnistämässä erityisopettajakoulutusta, tavoitteena on että jokaisella osastolla on vähintään yksi erityisopettajakoulutuksen saanut opettaja.

Jokainen opiston opiskelijan ja työntekijän on perehdyttävä yksikkö- ja alakohtaisiin turvallisuussääntöihin ja noudatettava niitä.

Kuntayhtymälle ja sen yksiköille on laadittu turvallisuustyön toimintaohjelma ja siihen liittyvä toimintasuunnitelma, jonka alueita ovat:

1. Työturvallisuus
2. Työterveyshuolto
3. Työhyvinvointi
4. Suojelu- ja pelastustoiminta
5. Tilaturvallisuus
6. Henkilöturvallisuus
7. Tietoturvallisuus
8. Materiaaliturvallisuus
9. Ympäristöturvallisuus
10. Liikenneturvallisuus

Tavoitteena on luoda turvallinen ja terveellinen opiskeluympäristö ja edistää oppilaitosyhteisön viihtyisyyttä ja hyvinvointia.

Haukiputaan yksikkö on kokoamassa omaa turvallisuuskansiota jonka sisällysluettelon on seuraava:

1. Opiston ja yksikön yhteystiedot ja tiedottaminen
2. Opiston järjestysäännöt
3. Yksikön pelastussuunnitelma
4. Kriisisuunnitelma
5. Ohjeet tapaturman sattuessa
6. Opiskelijoiden hyvinvointi
7. Henkilöstön hyvinvointi
8. Valvonta ja vartiointi
9. Lait, säännökset ja ohjeet
10. Seuranta ja koulutus

Opiskelijahuolto

Päävastuun opiskelijoiden ohjaus- ja tukipalveluista kantaa opiskelijahuoltoryhmä johon kuuluu yksikön johto, kuraattori, yksilöllinen opettaja, terveydenhoitaja, opinto-ohjaajat ja opettajien edustus. Opiskelijahuoltoryhmän kokouksiin kutsutaan tarvittaessa myös muita yhteistyökumppaneita.

Oppimisvaikeuksien tunnistamisen prosessissa pyritään tunnistamaan ennen opintojen alkua tai heti opintojen alussa kaikkien oppilaitoksessamme aloittavien opiskelijoiden oppimisen vaikeudet. Näin ennalta ehkäistään opintojen keskeyttämistä ja pystytään ohjaamaan ja tukemaan opiskelijaa opintojen käynnistymisvaiheessa sekä koko oppimisprosessin ajan. Prosessiin liittyy taustatieto ja henkilötietolomakkeiden täyttäminen, henkilökohtainen haastattelu, saattaenvaihto, alkukartoitukset ja osastopalaverit joissa nimetään erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat. Opiskelijoille joilla todetaan oppimisvaikeuksia tai elämänhallintaongelmia järjestetään henkilökohtaista ohjausta ja tukitoimenpiteitä.

Opetusmenetelmiä kehitetään huomioiden erilaiset oppijat. Erityisopiskelijoille tehdään henkilökohtaisen opiskelun järjestämissuunnitelmat. Oppilashuoltoryhmä käsittelee suunnitelmat ja valvoo suunnitelmien toteutumista. Opintojen alkuvaiheessa järjestetään lähekköiden peruskoulujen kanssa saattaenvaihtotilaisuus jossa keskustellaan uusien opiskelijoiden mahdollisia oppimisen- ja elämänhallinnan ongelmista.

Opiskelijahuoltotyö toteutetaan moniammatillisena yhteistyönä. Oppilashuollon osa-alueina on verkostotyön kehittäminen, päihdetoimintamallin ylläpito, kriisivalmiussuunnitelma, erityisopetuksen järjestämiseen osallistuminen, opiskelijakeskeisen ajattelun tukeminen ja oppilashuoltoon liittyvistä asioista tiedottaminen. Kuraattori ohjaa tarvittaessa yhteistoimin terveydenhoitajan kanssa koulun ulkopuolisen avun piiriin (mielenterveys-, päihde-, kuntoutuspalvelut, sosiaalitoimisto, harastustoiminta). Kuraattori pyrkii yhdessä opiskelijahuoltoryhmän kanssa kehittämään oppilaitoksen sisäistä ja ulkoista turvaverkostoa ja toimii oppilashuollosta vastaavana työntekijänä.

Haukiputaan yksikössä pidetään ympäristökuntien sosiaalitoimien kanssa verkostopalaveri viikoittain joissa keskustellaan opiskelijoiden tuen tarpeesta ja luodaan yhteistyössä yksilöllisiä toimitasuunnitelmia opiskelijan elämänhallinnan auttamiseksi.

Poissaoloihin ja muuhun ”ei toivottuun” käyttäytymiseen pyritään puuttumaan välittömästi sellaisen tultua ilmi. Opiskelijan ryhmänohjaaja ottaa yhteyttä alaikäisen opiskelijan kotiin ja pyrkii selvittämään asian taustoja ja tarjoaa tarvittaessa erilaisia yhteistyömahdollisuuksia.

Haukiputaan yksikössä päihteiden käytön hoitoonohjausmallia on kehitetty ennen muuta tämän päivän päihdeproblematiikkaa ajatellen. Toimintamallin kehittäminen on prosessoitu käytännön toiminnan pohjalta. Joustava ja avoin yhteistyö Oulun Redin ja Road 14:n kanssa on mahdollistanut toimivan hoitoonohjausjärjestelmän luomisen ja vakiinnuttamisen. Haukiputaan yksikön päihdetoimintamallia on välitetty myös muille oppilaitoksille Redin ja Haukiputaan yksikön toimesta. Päihde-epäilyn käsittely pyritään aina hoitamaan hienovaraisesti, sekä välittömyyden periaatetta noudattaen. Välittömyyden periaatteella tarkoitetaan välitöntä reagoitua päihteiden väärinkäytön tai siitä epäilyn yhteydessä. Lisäksi välittömyyteen liittyy turhan byrokratian välttäminen, asioiden mahdollisimman nopea / joustava käsittely ja sopimusmenettelyn hyödyntäminen. Hoitoonohjaus perustuu täysin oppilaan vapaa-ehtoisuuteen, todennettuun tilanteeseen ja nuoren kanssa sopimiseen.

4.8 SOSIAALITYÖ

Sosiaalityön tehtävänä on tukea yksilöitä ja perheitä selviytymään ongelmistaan ja lievittämään niiden aiheuttamaa ahdistusta. Sosiaalityöntekijät tekevät sosiaalityötä antamalla ohjausta ja neuvontaa, selvittämällä asiakkaiden kanssa heidän ongelmiaan sekä järjestämällä muita tarvittavia tukitoimia, jotka ylläpitävät ja edistävät yksilön ja perheen turvallisuutta.

Haukipudas on kasvava kunta. Asukkaita on yli 17 000. Työttömyysprosentti on 11 %. Sosiaalisia ongelmia esiintyy yhä enenevässä määrin. Päihteidenkäyttö ja väkivalta sekä rikollisuus luovat turvattomuutta. Erityisesti perheväkivalta on lisääntynyt. Perheiden pahoinvointi näkyy erilaisina oireina.

Lastensuojelu

Lastensuojeluperheiden määrä on vajaa 300 perhettä vuositasona. Ilmoitusten taustalla ovat monenlaiset vaikeudet perheissä. Vanhempiin ja vanhemmuuteen liittyvät asiat kuten vanhemman itsetuhoisuus, vakava mielenterveysongelma, kyvyttömyys ja jaksamattomuus huolehtia lapsen hoivasta ja arjesta sekä päihteiden (alkoholi, huumeet, lääkkeet) käyttö. Väkivaltaan liittyviä asioita ovat sekä lapsen että vanhempaan kohdistuva väkivalta. Tällaisessa ympäristössä eläminen vaarantaa lapsen kasvua ja kehitystä. Lapsen liittyviä asioita ovat myös lapsen itsetuhoisuus, väkivaltaisuus ja psyykkiset ongelmat.

Päihdehuolto

Päihdehuoltolain tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä edistää päihteiden ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä toimintakykyä ja turvallisuutta. Päihdehuollon palveluja asiakkaille tuotetaan sekä oman kunnan tuottamana että ostopalveluina. Kunnassa toimii Road 14, joka on ns. matalan kynnyksen hoitopaikka alle 30-vuotiaalle päihde- ja huumeongelmallisille. Roadin palveluita ovat hoidontarpeen arviointi, hoitoonohjaus, avohoito, päihdeseulat, korva-akupunktio sekä ohjaus ja neuvonta. Katkaisuhoidot toteutetaan oman kunnan terveyskeskuksessa. A-Klinikka palvelut ostetaan Oulun kaupungilta. Huumehoidot ja kuntoutushoidot ostetaan pääasiassa yksityisiltä palvelujen tuottajilta.

Alkoholin kulutus on viime vuosina kasvanut ja alkoholin aiheuttamat terveydelliset ja sosiaaliset haitat ovat lisääntyneet. Kunnanvaltuusto hyväksyi joulukuussa 2004 Haukiputaan kuntaan Päihdestrategian vuosille 2005 – 2010, joissa määriteltiin

- 1) miten kunnassa ehkäistään päihdehaittojen syntymistä
- 2) miten kunnan päihdepalvelut on järjestetty
- 3) selvitetään sosiaali- ja terveydenhuollon työnjako ja yhteistyö päihdepalveluissa
- 4) kunnan päihdepalvelujen saatavuus
- 5) päihdepalvelujen kehittämisalueet
- 6) suunnitelma päihdepalvelujen jatkuvaksi arvioimiseksi

Strategiassa on määritelty päihdepalvelujen tarve ja kehittämisalueet ryhmittäin: lasten ja lapsiperheiden päihdepalvelut, nuorten, työikäisten, ikääntyneiden ja erityisryhmien päihdepalvelut.

Haukiputaan kunta on myös mukana yhdessä Oulun seudun kuntien kanssa Seudulliset päihdepalvelut – projektissa, jossa kartoitetaan seudun päihdepalvelut, ongelmat ja päihdehoidon toteuttamisvaihtoehdot vuoden 2006 loppuun mennessä.

Työtoiminta

Haukiputaan kunnan työttömyysprosentti on 11 % (marraskuu 2005). Työttömien kokonaismäärä n. 1000 työtöntä, joista alle 25 –vuotiaiden osuus on n. 150.

Työmarkkinatuki uudistus astuu voimaan 1.1.2006 alkaen. Uudistus sisältää kolme osiota työmarkkinatuen vastikkeellisuus, yhteiskuntatakuu ja varhainen puuttuminen sekä etuuksien rahoitus kuntien ja valtion välillä. Yli 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden aktiivintuettua lisätään vuosittain. Aktiiviohjelmiin, joita ovat työvoimakoulutus, työharjoittelu, työelämänvalmennus, avo- ja kuntoutustoimenpide, palkkatuettu työ sekä kuntouttava työtoiminta, osallistuvien määrää siis nostetaan.

Työtoiminta organisoitiin 1.8.2004 alkaen sosiaalityön ja vammaispalvelujen tulosalueella. Kunta työllistää n. 50 pitkäaikaistyötöntä vuositasona ja 300 nuorta kesätyökampanjan kautta lähinnä yksityisiin yrityksiin. Kunnassa toimii neljä työpajaa: Putaan Puhtipaja, Midinettipaja, Eräpaja ja Starttipaja. Pajoille on laadittu toiminta ja kehittämissuunnitelma vuosille 2006-2012. Strategisiin päämääriin kuuluu yksilön tarpeita vastaavien moniammatillisten työpajapalveluiden ja niitä seuraavien jatkotoimenpiteiden järjestäminen. Tavoitteena on antaa nuorille mahdollisuus positiivisen minäkuvan kehittämiseen, sosiaalistumiseen ja harrastuneisuuteen sekä mielihyvän kokemiseen arkielämässä.

Työpajojen asiakasryhmät, tarpeet, pajan palvelut ja toimenpiteet sekä toteutustapa:

ASIAKKAAT

ASIAKASRYHMÄ (Lähettäjä/tilaaja)	Asiakkaiden tarpeet	Pajan palvelut	Palvelun toteutustapa (toteuttaja)
ALLE 25-VUOTIAAT NUORET - amm. koulutusta vailla olevat - II-asteen koulutus suoritettu Läh: - työhallinto (nuorten yhteiskuntatakuu) - sosiaalitoimi - KELA	- kokonaistilanteen selvittäminen - arkielämän taitojen kehittyminen - sosiaalisten taitojen kehittyminen - kouluttautumisvalmiuksien parantaminen - työkokeilu - toimeentulo	-työ- ja toimintakyvyn arviointi - työvalmennus - yksilövalmennus - terveystalvelut - koulutus ja aktivointi - ammatinvalinnanohjaus - työvalmennus pajassa/hallintokunnissa	Toteutus: - Haukiputaan työpaja - yhteistyöprojekti - työhallinto - sosiaali- ja terveystoimi Työllistämismuoto: - työharj./työelämänvalm. - kuntouttava työtoiminta
ALLE 29-VUOTIAAT NUORET Läh: - työhallinto - sosiaalitoimi - KELA	- kokonaistilanteen selvittäminen - arkielämän taitojen kehittyminen - sosiaalisten taitojen kehittyminen - työ-/kouluttautumisvalmiuksien paraneminen - työkokeilu - toimeentulo	- työ- ja toimintakyvyn arviointi - työvalmennus - yksilövalmennus - terveystalvelut - koulutus ja aktivointi - ammatinvalinnanohjaus - työvalmennus pajassa/hallintokunnissa	Toteutus: - Haukiputaan työpaja - yhteistyöprojekti - työhallinto - sosiaali- ja terveystoimi Työllistämismuoto: - työharj./työelämänvalm. - kuntouttava työtoiminta - palkkatuki
PITKÄAIKAISTYÖTTÖMÄT Läh: - työhallinto - sosiaalitoimi - KELA (29 vuotta täyttäneiden pitkäaikaistyöttömien yhteiskuntatakuu, 2006 =>)	- kokonaistilanteen selvittäminen - aktivointi - työ- ja kouluttautumisvalmiuksien tukeminen. - terveystalvelut - työ- ja yksilövalmennus - mestari-kisälli-toiminta (soveltuvin osin) - työvalmennus pajassa/hallintokunnissa	- työ- ja toimintakyvyn arviointi - aktivointi - työ- ja kouluttautumisvalmiuksien tukeminen - terveystalvelut - työ- ja yksilövalmennus - mestari-kisälli-toiminta (soveltuvin osin) - työvalmennus pajassa/hallintokunnissa	Toteutus: - Haukiputaan työpaja - yhteistyöprojekti - työhallinto - sosiaali- ja terveystoimi Työllistämismuoto: - työelämävalmennus - palkkatuki - kuntouttava työtoiminta
TYÖSSÄOPPIJAT Läh: toisen asteen oppilaitokset	- tuettu työssäoppiminen - arkielämän taitojen kehittyminen - sosiaalisten taitojen kehittyminen	- työvalmennus - yksilövalmennus - ryhmätyöskentely	Toteutus: - Haukiputaan työpaja - yhteistyöprojekti
PÄIHDERIIPPUVAISET Läh: - sosiaalitoimi - työhallinto - Road 14	- laaja kokonaistilanteen selvittäminen - kuntoutukseen, tukitoimiin ja hoitoon sitoutuminen - vaihtoehtoinen elämäntapa - realistinen jatkosuunnitelma	- toimintakyvyn arviointi - yksilöllinen valmennus - kuntoutus ja aktivointi - moniammatillisen yhteistyöverkoston palvelut - jatkotoimenpiteisiin ohjaaminen	Toteutus: - Starttipaja - yhteistyöverkosto Työllistämismuoto: - kuntouttava työtoiminta (pääasiallisesti)
NUORET RIKOKSEN SOVITTAJAT Läh: Kriminaalihuoltoyhdistys	- rikoksen sovittaminen - yhteiskuntaan kiinnittyminen - aktivoituminen	- valvonta ja ohjaus - työ- ja yksilövalmennus - ryhmätyöskentely - tuki jatkosuunnitelmille	Toteutus: - Haukiputaan työpaja - Kriminaalihuoltoyhdist. - yhteistyöprojekti
NUORET MT-KUNTOUTUJAT Läh: - sos.toimi/terveyskeskus - KELA	- työ- ja toimintakyvyn selvittäminen - arkielämän taitojen kehittyminen - sosiaalisuuden kehittyminen - jatkosuunnitelma (hoito, kuntoutus)	- työ- ja toimintakyvyn arviointi - työvalmennus - yksilövalmennus - kuntoutus (yksilö-/ryhmä-)	Toteutus: - Haukiputaan työpaja - yhteistyöprojekti - perusturvapalvelut
VAJAAKUNTOISET Läh: - sosiaalitoimi - työhallinto	- työkyvyn selvittäminen - arkielämän taitojen kehittyminen - sosiaalisten taitojen kehittyminen - jatkosuunnitelma	- työkyvyn arviointi - työ- ja yksilövalmennus	Toteutus: - Haukiputaan työpaja - yhteistyöverkosto
MAAHANMUUTTAJAT Läh: - sosiaalitoimi	Kotouttaminen - työllistyminen - sosiaaliset kontaktit - kielitaidon koheneminen - yhteiskuntaan kiinnittyminen	- työvalmennus - ryhmätoiminta - koulutus	Toteutus: - Haukiputaan työpaja - yhteistyöprojekti

Toimenpiteet

Työllisyydenhoito

Toimenpiteistä tärkein ja merkittävin on työllisyyden hoito koko kunnan tasolla. Työmarkkinatuki-uudistukseen liittyen tehostetaan yhteistyötä eri vastualueiden kanssa tavoitteena sijoittaa työllistettäviä erilaisiin tehtäviin vastualueilla.

Yhteistyötä laajennetaan myös yrityksiin. Työllisyys liittyy kiinteästi elinkeinoelämään, on osa sitä, tämän vuoksi on tärkeää saada tavoitetietoinen, toimiva ja aktiivinen yhteistyö kunnan, yritystoiminnan ja yhteiskunnan välillä.

minnan ja työvoimatoimiston kesken työttömyyden vähentämiseksi. Työllisyydenhoito on paras ta syrjäytymisen ja siitä aiheutuvien lieveilmiöiden ehkäisemistä.

Kuntoutuksen asiakaspalvelutyöryhmän alainen kuntoutusjaosto eli Aspa

Jaosto eli Aspa-työryhmä, joka on moniammatillinen työryhmä, tehtävänä (Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyötä /2003) on kuntoutujan palveluvaihtoehtojen arviointi, palvelujen suunnittelu sekä tähän liittyvien tietojen vaihto. Aspa- työryhmä kokoontuu tarvittaessa kahden viikon välein käsittelemään yhdessä kuntoutujan kanssa hänen tilannettaan ja mahdollisia toimenpiteitä. Jatetaan aktiivisesti myös eläkeselvittelyjä, niiden henkilöiden kohdalla, jotka ovat ns. "väliinputoajia" järjestelmässä.

Ennaltaehkäisevä työ

Varhainen puuttuminen lasten ja nuorten ongelmiin edellyttää LsL:n 40:n mukaista ilmoitusvelvollisuuden korostamista. Ilmoitukset tehdään joko puhelimitse tai kirjeitse. Oys:ssa on meneillään Lastensuojelun saumaton hoitoketju-projekti, jossa työstedään toimintaohjetta Oys:n henkilöstölle siitä, miten tulee toimia ja mitä tulee ottaa huomioon, kun tekee lastensuojeluilmoituksen kunnan sosiaaliviranomaiselle. Mallinnus on vapaasti käytettävissä myös kuntiin. Vuoden 2006 aikana suunnitellaan lastensuojeluilmoituslomake ja toimintaohje eri yhteistyötahoille, jotka tekevät työtä lasten ja nuorten kanssa.

Seudullinen sosiaalipäivystys aloittaa 1.9.2006 kokeiluna ja tavoitteena on ympärivuorokautinen sosiaalipäivystys 1.1.2007. Ilmoitukset sosiaalipäivystykseen tulevat Hätäkeskuksen kautta.

Lastensuojelun tukiperhe –ja tukihenkilötoiminnan ylläpitäminen ja mahdollinen laajentaminen vastaamaan perheiden tarpeita.

Perhetyön uudistaminen 1.1.2006 alkaen. Perhetyössä tullaan priorisoimaan asiakkaat ja kohdentamaan palvelut siten, että kaikkein vaikeimmassa asemassa ja haavoittuvissa olosuhteissa elävät lapsiperheet saavat avun. Ennaltaehkäisevää perhetyötä tullaan antamaan asiakkaille sekä pyritään vastaamaan myös tilapäisen kotiavun tarpeeseen. Sisällölliseen uudistamiseen liittyy kiinteästi myös moniammatillisen/verkostotyön kehittäminen.

Alle 18-vuotiaitten nuorten riita- ja rikosasioitten sovittelua jatketaan. Sovittelun piiriin voivat kuulua esim. vahingonteot ja näpistykset. Sovittelun tavoitteita ovat mm. rikollisuuden ennaltaehkäisy, kriisitilanteen korjaaminen, sosiaalinen kasvaminen ja inhimillinen sovinto. Sovittelupalvelut tulevat lakisääteiseksi 1.6.2006.

Jatketaan osallistumista koulujen oppilashuoltotyöryhmien kokouksiin ja reagoidaan välittömästi esiin nousseisiin lasten ja nuorten ongelmatilanteisiin.

Perusturvalautakunta päätti kokouksessaan 15.3.2005, että kuntaan laaditaan lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma 31.5.2006 mennessä. Ohjelma laaditaan vuorovaikutteisesti eri vastuualueiden, luottamushenkilöiden ja järjestöjen kanssa. Työryhmän työskentely on käynnissä ja tavoitteena on saada ohjelma valmiiksi 31.5.2006 mennessä.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on laadittu kattava toimintaohjelma lähisuhte- ja perheväkivallan ehkäisemiseksi vuosille 2004-2007. Toimintaohjelman tavoitteena on parantaa sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erityispalveluverkoston väkivallan uhreille ja tekijöille, tehostaa varhaista puuttumista ongelmaan erityisesti väkivaltaa näkevien ja kokevien lasten ja nuorten auttamiseksi sekä kehittää väkivaltatilanteiden käsittelyyn tarvittavaa ammatillista osaamista. Lääninhallitus koordinoi hanketta. 9.12.2005 kuntien yhdyshenkilöitä perehdytettiin asiaan. Tavoitteena on käynnistää kunnassa vuoden 2006 aikana väkivallan toimintaohjelman tekeminen ja määrittellä väkivallantyöryhmän kokoonpano ja tehtävät sekä koulutuksen tarve ja teemat.

Varhainen puuttuminen päihdeidenkäyttöön on ennaltaehkäisevää päihdetyötä parhaimmillaan. Mitä aikaisemmin päihdeongelmaan puututaan, sitä parempi ennuste hoidossa saadaan. Päihdeongelman tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa ovat avainasemassa kaikki mm. päivähoidon, neuvolan, nuorisotoimen, oppilashuollon, työpaikojen, opetustoimen jne. henkilöstö. Päihdestrategian teon aikana on tehty nuoria koskeviin toimipisteisiin puuttumista koskevat ohjeistukset ja työikäisten kohdalla on tarkistettu hoitoonohjaussopimus ja korostettu siinä työyhteisön vastuuta varhaisessa puuttumisessa. Työpaikoilla olisi oltava selkeä sopimus suhtautumisesta päihteisiin ja puuttumisesta niihin. Koulutus ja tieto auttavat päihdeongelman tunnistamista ja varhaista puuttumista.

4.9 POLIISITOIMINTA

Toimintaympäristön keskeiset muutokset 2001-2005

Haukiputaan kihlakunnan alue on poliisitoiminnallisesti hankala hoidettava kihlakunnan laajuuden vuoksi. Haukiputaan kihlakunta koostuu Haukiputaan, lin, Yli-lin, Kuivanimen, Kiimingin ja Ylikiimingin kunnista. Asukasluvultaan Haukiputaan kunta on suurin. Poliisin tehtävistä ja ilmitulleista rikoksista n. puolet on Haukiputaan kunnan alueelta. Kihlakunnan väkiluvun kasvun jatkuminen 2000 luvulla on ollut olennaisin ympäristötekijä poliisin toiminnan kannalta.

Väkiluku tulee edelleen lisääntymään suunnittelukaudella. Kasvu on edelleen voimakkainta Oulun kaupungin rajakunnissa Haukiputaalla ja Kiimingissä. Voimakas väestön kasvu aiheuttaa sosiaalisten ongelmien kasvua perheissä ja luokkakokojen kasvun myötä vaikeuksia myös kouluissa. Tämä heijastuu poliisin työhön lisääntyvänä väkivalta, huume-, omaisuus- ja nuorisoriikollisuutena.

Kihlakunnan väestömäärän kehitys:

2001	2002	2003	2004	Arvio 2005
40988	41604	42218	43154	44000

Katuturvallisuus

Haukiputaan koko kihlakunnan alueella poliisin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tehtävälmoitusten määrät ja niissä suoritettut poliisitoimenpiteet.

	2001	2002	2003	2004
Tehtävälmoitukset kpl	5743	5764	6362	6760
Toimenpiteet	8403	15688	18576	22606

Poliisin tehtävistä ja toimenpiteistä n. 65 % on yleisillä paikoilla suoritettuja.

Toimenpiteet katuturvallisuuden parantamiseksi

1. Resurssien lisääminen näkyvään poliisipartiointiin.
2. Lisäpartioiden käyttöönotto painopistealueilla ja painopisteaikoina. Huomioitu jo työvuorosuunnittelussa.
3. Poliisilaitos tekee analyysin hälytystehtävien ajallisesta ja alueellisesta sijoittumisesta
4. Lähipoliisitoiminnan mukaisesti partioille jaettu vastualueet kihlakunnassa.
5. Kunnan alueella v. 2000 suoritettun turvallisuuskyselyn tulosten analysointi ja siirtäminen käytäntöön.
6. Pidetään valtakunnallinen katuturvallisuusindeksi erinomaisena Haukiputaan kunnan alueella edelleen..

Rikosten selvittäminen

Haukiputaan koko kihlakunnan alueella ilmitulleiden kaikkien rikosten määrä ja selvitysprosentti. Selvitysprosentit parantuneet edelliseltä tarkastelujaksolta.

	2001	2002	2003	2004
Määrä kpl	5484	5072	5660	5791
Selvitetty %	83,2	81,5	82,3	85,1

Haukiputaan koko kihlakunnan alueella ilmitulleiden omaisuusrikosten määrä ja selvitysprosentti. Omaisuusrikosten selvitysprosentti noussut huomasti, esim. vuonna 1999 29,0 % ja vuonna 2004 43,1 %.

	2001	2002	2003	2004
Määrä kpl	1463	1360	1345	1230
Selvitetty %	38,3	36,3	37,8	43,1

Tutkintaan on panostettu ja pakkokeinoja on käytetty entistä tehokkaammin, mikä on osaltaan vähentänyt ilmitulleita rikosilmoituksia jo neljänä vuonna peräkkäin.

Tavoitteena on edelleen vähentää pahoinpitely- ja omaisuusrikosten määrää edellisten vuosien tasosta ja tehostaa huumausainerikosten tutkintaa. Pahoinpitelyrikosten selvitysprosentit ovat tarkasteluajanjaksona olleet n. 85 %. Haukiputaan kunnan alueella on tutkinnan ja valvonnan tehostamisen seurauksena ajoneuvoihin kohdistu-

neiden rikosten määrä saatu laskemaan edellisten vuosien tasosta. Eriasteisten pahoinpitelyrikosten määrä yleisillä paikoilla on Haukiputaan kunnan alueella nousussa edellisten vuosien tasosta. Huumausainerikostutkintaa on tehostettu ja sen seurauksena on ilmoitettujen huumausainerikosten määrä noussut erittäin voimakkaasti kihlakunnan alueella, eritoten Haukiputaalla.

Poliisi pyrkii pitkäkestoisin ratkaisuihin ongelmien selvittämiseksi lisäämällä viranomaisyhteistyötä.

Rikostutkinnan tehostaminen

1. Tehostetaan rikosten tutkintaa hyödyntämällä uusia ATK-järjestelmiä ja teknistä tutkintaa..
2. Jatketaan "Uskalla sanoa ei" -projektia Haukiputaan kouluissa.
3. Rikosten sovittelu. Poliisi selvittää kaikkien osapuolien halukkuuden sovitteluun. Sosiaalipuoli suorittaa käytännön toimenpiteet. Yhteistyö on toiminut erittäin hyvin Haukiputaalla.
4. Osallistutaan kihlakunnan alueella olevien koulujen laillisuus- ja valistuskasvatukseen.
5. Nuorisoriikollisuuden vähentämiseksi tehdään tiivistä sidosryhmäyhteistyötä ja nimetään poliisista kaikkia piirin kuntia koskien yhdyshenkilö koulujen ja sosiaalitoimen kanssa tapahtuvaa yhteistyötä varten.
6. Osallistutaan Haukiputaalla ns. Päähä-ryhmän toimintaan.
7. Huumausainerikosten tutkinnan tehostaminen.
8. Huumevalistusta opettajille ja vanhemmille yhteistoiminnassa Oulun poliisilaitoksen kanssa. Pääasiassa Labyrintti tapahtumien yhteydessä.

Ennaltaestävä toiminta

Oikeuskasvatustunnit kpl:

2001	2002	2003	2004	2005 noin
190	69	66	101	130

Poliisi osallistui v. 2004 aikana valistustilaisuuksiin joihin käytettiin työaikaa n. 300 tuntia, tilaisuuksiin osallistujia oli n. 5000, valistajina toimineita poliiseja 15-16.

Kouluissa on annettu laillisuus- ja liikennevalistustunteja sekä osallistuttu yhteistyötahojen kanssa erilaisiin työryhmiin ja muihin tilaisuuksiin.

Hankkeet ja niiden toteuttaminen

1. Tavoitteena on antaa kouluissa laillisuus- ja liikennevalistusta vuosittain 150 tuntia. Kohdeluokat ja valistuksen määrä sovitellaan koulujen yksilöllisten tarpeiden mukaan.
2. Poliisitoiminnassa jatketaan lähipoliisimallin mukaista peruspoliisitoimintaa, johon liittyy ongelmakeskeinen ajattelu sekä aktiivinen ja yhteistyöhakuinen toimintatapa muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen suuntaan.
3. Turvallisuussuunnitelmien laatiminen Haukiputaan kihlakunnan kuntien alueella.
4. Jatketaan "Uskalla sanoa ei" -projektia Haukiputaan koulujen 6 -luokan oppilaille yhdessä yhteistyöviranomaisten kanssa.
5. "Uskalla sanoa ei" -projektiin liittyvä "LABYRINTTI" elämysradassa poliisi pitää edelleen "huumekämpä" ja väkivalta rastit. LABYRINTIN kiertävät yleensä 7 luokkalaiset ja se toteutetaan kaikissa kuudessa kunnassa. Lisäksi vanhempainilloissa vanhemmat pääsevät kiertämään ko. LABYRINTIN ja keskustelemaan poliisin kanssa siitä ja ennen kaikkea huumeista.
6. Päiväkodeissa on pyritty edelleen vierailemaan.
7. Osallistutaan Haukiputaalla ns. Päähä-ryhmän toimintaan. Päähä-ryhmä on lasten ja nuorten ongelmia kartoitava ja esityksiä tekevä työryhmä, johon kuuluu edustajia nuorisotoimesta, sosiaalitoimesta, koulutoimesta, kouluterveydenhoidosta, ammattikoulusta sekä poliisista.
8. Joissakin kihlakunnan alueen terveyden- ja vanhustenhuoltoyksiköissä on suoritettu turvallisuusneuvontaa, jota tullaan jatkamaan. Henkilöturvallisuuteen liittyvä kartoitus- ja opastustoiminta tullaan suorittamaan loppuun.
9. Suojausneuvontaa yritys ja yksityisturvallisuuden osalta jatketaan. Rikospaikoilla käyvät poliisipartiot antavat suojausneuvontaa itsenäisesti pienemmissä puitteissa. Vaativimmissa tapauksissa poliisipartiot selvittävät suojausneuvonnan halua ja tarvetta ja välittävät tästä tiedon eteenpäin neuvonnan järjestämiseksi.

4.10 YRITTÄJÄT

Kesätyöpaikat nuorille

Yrittäjien ja kunnan yhteistoiminnalla työllistetään Haukiputaan kunnan 15-18-vuotiaita nuoria kahdeksi viikoksi. Palkka ko. ajalta on 260 euroa, josta kunnan tuki on ollut puolet. Näin saadaan nuorille kesäksi toimintaa ja mahdollisuus ansaita omaa rahaa.

Varastamisen ehkäisy liikkeissä

Suurimmissa liikkeissä on tavaroiden varkaussuojaus tuotteissa sekä hälytys portilla. Myös tuotteiden esille asettelulla pyritään ehkäisemään varkauksia. Liikkeissä on näiden lisäksi julisteita kertomassa varkauden seurauksista. Useissa liikkeissä ilmoitetaan näpistyksistä kiinnijääneet poliisille, koululle sekä vanhemmille.

Työturvallisuus

Työturvallisuus on noussut keskustelun piiriin useiden työpaikoilla tapahtuneiden väkivaltatapausten myötä. Huumeiden tai muiden päihteiden vaikutuksessa olevat asiakkaat ovat arvaamattomia ja aiheuttavat työntekijöissä pelkoja. Vaarallisia tilanteita syntyy esim. apteekeissa, kaupan kassoilla, Kelan toimistoissa. Näille työntekijöille tilanteiden käsittelyyn ei juuri ole koulutusta järjestetty.

Vartiointiliikkeet

Haukiputaalla useat yritykset sekä teollisuuskiinteistöt ovat antaneet vartiointiin vartiointiliikkeiden huolehdittavaksi. Usein myös rahojen kuljetus kuuluu vartiointiliikkeiden toimintaan.

Asiakkaiden turvallisuus

Henkilökunnan koulutusta palo- tai muuta katastrofitilannetta varten ei ole järjestetty kuin isommissa yrityksissä. Ravintoloissa esim. vahtimestareilla on alkanut pakollinen koulutus vuoden 2000 alusta. Yrityksillä on kyllä mahdollisuus pyytää palo- sekä poliisiviranomaisia kartoittamaan vaaratilanteita sekä kouluttamaan ko. tilanteiden käsittelyä.

Harmaan talouden kitkeminen

Esimerkiksi Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto on lähtenyt voimakkaasti liikkeelle poistamaan rikollista toimintaa (harmaata taloutta) hotelli- ja ravintolatoiminnasta. Tarkoituksena on poistaa liiketoiminnasta yritykset, jotka eivät huolehdi yhteiskunnallisista velvoitteistaan.

Koulujen yrittäjäkoulutus

Yrittäjäyhdistykset pyrkivät järjestämään yrittäjäkoulutusta sekä tutustumista alueensa yrityksiin sekä yrittäjiin. Koulut painottavat varsinkin työssäoppiin lähtijöille rehellisyyttä ja vaitiolovelvollisuuden tärkeyttä.

Vakuutuskorvausrikkomusten vaikeuttaminen

Vakuutusyhtiöt antavat epäilyttävät vakuutuskorvausvaatimukset poliisitutkintaan, jolloin mahdolliset vakuutuspetosyritykset paljastuvat.

Toimenpiteet

Kesätyöpaikat nuorille

Kaikilla Haukiputaan nuorilla (15-18v) tulisi olla mahdollisuus kahden viikon työharjoitteluun kunnan tuella.

Varastamisen ehkäisy liikkeissä

Pyritään saamaan yhteistoimintaa Haukiputaan liikkeiden kesken esim. yhteisten vartiointikierrosten järjestämiseksi. Yritysten tulee puuttua heti varsinkin nuorten henkilöiden näpistyksiin koulun ja poliisin yhteistyön kautta sekä laatia yhteiset toimintaohjeet näpistystilanteisiin.

Työturvallisuus

Työturvallisuuskoulutusta tulisi järjestää kaikille asiakaspalvelussa oleville. Esimerkiksi tietoa miten kohdata ryöstötilanne, väkivaltaisesti käyttäytyvä asiakas tai huumeiden vaikutuksen alaisena oleva.

Vartiointiliikkeet

Yrityksissä tulee tehdä turvallisuuskartoitus yhdessä vakuutusyhtiön sekä vartiointiliikkeiden kanssa. Tällaisella toiminnalla löydettäisiin parannuskohdat.

Asiakkaiden turvallisuus

Yritysten henkilökunnan tulee yhdessä palo- ja poliisiviranomaisten kanssa selvittää vaaratilanteet yrityksissä asiakkaiden turvallisuuden kannalta.

Isompiin toimipaikkoihin tulisi nimetä palovastaava, joka ohjaa toimintaa vaaran sattuessa.

Koulujen yrittäjäkoulutus

Yrittäjien tulee tehdä toimintaansa tutummaksi esim. järjestämällä tutustumiskäyntejä, yhteisiä il-lanviettoja tms. Näin yritys saa ”kasvot”, jolloin ilkeiden kohde olisi henkilöitynyt eikä pelkkä ”esi-ne”.

Työharjoittelukoulutus

Työnantajien ja paikallisten koulujen yhteistyön kehittäminen on tällä hetkellä erittäin tärkeää.

Työharjoittelun määrä opiskelijoilla on voimakkaasti kasvanut. Työharjoittelupaikat tulisi järjestää ensisijaisesti oman kunnan alueelta ja koulujen tulisi järjestää työharjoittelukouluttajan koulutusta yrityksille.

4.11 SEURAKUNTA

Yleistä

Eräs kristillisen uskon keskeisimpiä opetuksia on lähimmäisenrakkaus. Tämän ja toisen ihmisen huomioimisen näkökulmat ovat esillä lähes poikkeuksetta kaikissa seurakunnan tilaisuuksista. Rakkaudettomuus ja toisen ihmisen ohitse kulkeminen ovat Kristuksen opetuksen mukaan suurimmat synnit. Paikallisseurakunnan kannalta olennaisimpia kysymyksiä on, miten nämä Uuden testamentin opetukset voitaisiin elää todeksi arkielämässä, etteivät ne jäisi hurskaiden puheenparisien tasolle.

Kolmannen vuosituhannen alussa myös haukiputaalaista elämää hallitsee voimakkaasti individualistinen ja yksilöllisyyttä korostava suhtautuminen elämään. Kaikki elämään liittyvä on privatisoitunut. Kristillisen seurakunnan olemukseen kuuluu sen sijaan yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta painottava ajattelutapa. Kirkossa puhutaan yhteisestä seurakunnasta. Haukiputaalla tämä voisi merkitä myös puhumista yhteisestä Haukiputaasta. Toivomuksena on tässäkin, ettei se jää vain puheen tasolle.

Keskeisesti kristillistä ja opetuksellisesti merkityksellistä ovat vaikka jumalanpalveluksen päättyessä usein luetut Uuden testamentin sanat: ”Lähtekää rauhassa. Olkaa rohkeat, pitäkää hyvää kiinni, älkää vastatko pahaan pahalla. Rohkauskaa arkoja, tukekaa heikkoja, auttakaa sorrettuja, kunnioittakaa kaikkia ihmisiä. Rakastakaa ja palvelkaa Herraa Pyhän Hengen voimassa iloiten.”

Toimenpiteet

Seurakunnan papisto tapaa lukuisan määrän haukiputaalaisia kirkollisissa toimituksissa ja erilaisilla kotikäynneillä. Kotikäynnit ovat merkittävä osa monien muidenkin seurakunnan työntekijöiden tehtävissä. Jos näissä tilanteissa tavataan ongelmaperheitä tai -henkilöitä, otetaan tarvittaessa yhteyttä joko kunnan sosiaalitoimen edustajiin tai terveyskeskukseen, mikäli ei ole kysymys suoranaisesta rippisalaisuudesta ja virkamiehen vaitiolosta.

Päivä-, perhekerho-, pikkulapsi- ja pyhäkoulutoiminta

Päivä- ja perhekerhojen sekä pikkulapsi- ja pyhäkoulutyön lähtökohtana on kasteopetuksen antaminen, lapsen kasvattaminen seurakunnan yhteyteen, kotien kristillisen kasvatuksen sekä vanhemmuuden tukeminen. Haluamme välittää Vapahtajan antamaa turvaa lapselle ja koko perheelle. Lapsiryhmissä yksi keskeisimmistä asioista on luoda turvallinen tunneilmasto, jossa voimme opetella hyvän ja pahan sekä oikean ja väärän erottamista.

Toiminta

Päivä- ja perhekerhot ovat viikoittain tapahtuvaa toimintaa. Perhekerho on suunnattu 3-6 -vuotiaille lapsille ja perhekerho aikuisille ja lapsille. Pikkulapsityö kutsuu kaikki vuoden aikana kastetut lapset vauvakirkkoon. Seurakunta muistaa kaikkia 1 – 4 -vuotiaita lapsia syntymäpäiväkortilla ja samalla lapsia ja heidän perheitään kutsutaan mukaan seurakunnan toimintaan. Eräs osa seurakunnan lapsityöstä on yhteydenpito päiväkodeihin ja esikouluihin tukemalla niiden henkilöstön ja lasten kristillistä ja eettistä kasvatusta. Arkipyhäkoulut kokoontuvat päiväkodeissa ja esikoulussa 2 – 3 kertaa lukukaudessa.

Varhaisnuorisotyö

Seurakunnan varhaisnuorisotyön tehtävä on tukea varhaisnuorten kokonaisvaltaista kasvua, erityisesti hengellistä kasvua. Yhteistyössä toimitaan kotien, koulujen ja muiden tahojen kanssa. Tärkeä osa-alue on kerhonohjaajat ja uudistuneeseen isoskoulutukseen tulevat nuoret. Heitä pyritään tukemaan ja antamaan eväitä seurakuntayhteydessä kasvamiseen ja pysymiseen. Varhaisnuorisotyön tavoitteena on löytää ja kohdata niitäkin lapsia, joita ei perinteisten kerhojen, retkien, tapahtumien ja leirien avulla kohdata.

Toteutus:

1. Järjestetään kerhoja mahdollisimman kattavasti koko Haukiputaan alueella.
2. Leiri- ja retkitoimintaa järjestetään työvoima- ja tilaresurssien puitteissa.
3. Yhteydenpito kouluihin on säännöllistä mm. aamunavauksien kautta.
4. Yhteistyötä tehdään esimerkiksi kunnan nuorisotoimen ja sosiaalitoimen kanssa. Tyttötyötä kehitetään syksyn 2006 aikana yhteistyössä diakoniatyön, sosiaalitoimen sekä koulukuraattorin kanssa.

Nuorisotyö

Seurakunnan nuorisotyön kohderyhmänä ovat yli 15-vuotiaat nuoret. Tehtävänä on tarjota monipuolista toimintaa, tukea nuoren kasvua kristittyinä ja auttaa nuorta turvautumaan kristillisiin arvoihin elämän eri tilanteissa. Seurakunnan nuorisotyö tarjoaa kristillisen vaihtoehdon nuoren vapaa-ajan viettämiseen. Näin nuorisotyö tukee nuorten vanhempia heidän kasvatustyössään ja osallistuu omalta osaltaan kunnan alueella tehtävään nuorisotyöhön. Tulevaisuuden haasteena on kehittää seurakunnan omaa erityisnuorisotyötä. Lähtökohtana on, ettei se olisi erillinen saareke vaan nivoutuu luontevasti muuhun nuorisotyöhön.

Toteutus:

1. Säännöllistä viikkotoimintaa ovat avoimien ovien illat, nuorten raamattupiiri, joka jatkuu oloiltaan sekä gospelryhmä. Toimintaa järjestetään kirkonkylällä, Kellossa ja Martinniemessä. Peruskorjaustöiden vuoksi on kirkonkylällä ollut tilapäisesti puutetta nuorisotilasta. Syyskaudella 2006 ovat kirkonkylän seurakuntakodin tilat jälleen käytössä. Myös Kellon seurakuntakotia on remontoitu ja jatkossa käytettävissä ovat entistä avarammat tilat.
2. Kristillisen yhteenkuuluvuuden tunne sekä hengelliset kokemukset ovat tärkeitä. Nuoria kutsutaan leireille, konsertteihin sekä rovastikunnallisiin ja valtakunnallisiin tapahtumiin, joissa näiden tavoitteiden uskotaan toteutuvan.
3. Isoskoulutus kutsuu nuoria toimimaan vastuunkantajana seurakunnassa.
4. Ennaltaehkäisevää päihdetyötä toteutetaan yhteistyössä koulujen ja kunnan nuorisotoimen kanssa, esimerkkinä tupakan vastainen labyrinttiseikkailu ja ”Uskalla sanoa EI” –projekti.

Diakoniatyö**A. Toiminta moniongelmaisten perheiden, yksinäisten, mielenterveys- ja päihdeongelmaisten parissa.**

Turvattomuus, hätä ja yksinäisyys koskettavat monia haukiputaalaisia. Perheiden ja yksittäisten ihmisten ongelmat lisääntyivät erityisesti 1990-luvun laman myötä. Taloudelliset vaikeudet ovat lisänneet syyllisyyden tunteita, eristäytymistä ja sosiaalista häpeää. Perheissä on runsaasti myös muita ongelmia. Avioerot ovat lisääntyneet ja uusperheiden määrä kasvaa. Mielenterveysongelmat, alkoholin ja lääkkeiden väärinkäyttö, huumeongelmat, rikollisuus, fyysinen ja psyykinen perheväkivalta vaikuttavat koko perheeseen. Lapset oireilevat monin tavoin ja erilaista tukea tarvitsevien lasten määrä lisääntyy koko ajan. Ihmisten ongelmat ovat kasaantuneet ja moni on syrjäytynyt tai syrjäytymisvaarassa.

Perheiden ja yksittäisten ihmisten hyvinvointia ja turvallisuutta voidaan lisätä ja kehittää yhteistyössä eri viranomaisten ja ns. kolmannen sektorin kanssa. Myös diakoniatyöllä on monia mahdollisuuksia olla auttamassa ja tukemassa ihmisiä heidän vaikeuksissaan. Kotikäynnillä ja vastaanotoilla tapahtuva ihmisten kohtaaminen ja mahdollisuus henkisen ja hengellisen tuen antamiseen ovat diakoniatyön ominta aluetta. Diakoniatyöllä on myös mahdollisuus avustaa perheitä ja yksittäisiä ihmisiä kertaluonteisesti taloudellisissa vaikeuksissa. Osallistuminen ns. moniammatilliseen verkostotyöhön mahdollistaa eri asiantuntijoiden, myös diakoniatyön erityisosaamisen tehokkaan käytön.

B. Toiminta vanhusten parissa

Turvattomuuden tunne lisääntyy ihmisten ikääntyessä. Omien voimien vähetessä elämän hallinta heikkenee. Monet vanhukset asuvat yksin ja myös se lisää turvattomuutta. Seurakunta voi omalla toiminnalla olla luomassa turvallisuutta vanhusten elämään.

Luotettavat ja turvalliset ihmissuhteet tuovat turvallisuutta vanhusten elämään. Olemassa olevia ihmissuhteita tulee myös seurakunnan taholta pyrkiä vahvistamaan. Mikäli lähiomaisia ei ole, seurakunnan lähimmäispalvelun kautta on mahdollista saada vanhukselle ystävä. Myös seurakunnan järjestämä kerho-, leiri- ja retkitoiminta tarjoaa vanhuksille virkistykseen ohella mahdollisuuden uusien ihmissuhteiden luomiseen. Mikäli muita vaihtoehtoja ei ole, pyritään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa luomaan vanhukselle verkosto niin, ettei kukaan jäisi aivan yksin.

Fyysisellä ympäristöllä on tärkeä merkitys vanhusten elämässä. Kotihoidossa on entistä iäkäämpiä ja huonokuntoisempia vanhuksia. Siksi vanhusten fyysisen ympäristön turvallisuudesta huolehtiminen on tärkeää. Kotikäyntien yhteydessä pyritään kiinnittämään huomiota myös ympäristön turvallisuuteen. Yhteistyössä kunnan viranomaisten kanssa pyritään mahdollisuuksien mukaan parantamaan elinympäristöä niin, että vanhuksat voivat sekä fyysisesti että psyykkisesti kokea olonsa turvalliseksi omassa kodissaan.

Usko ja luottamus Jumalaan ja Hänen huolenpitoonsa antaa perusturvallisuuden, joka yleensä kestää tapahtuipa mitä tahansa. Seurakunta voi vahvistaa tätä turvallisuutta pitämällä evankeliumin sanomaa esillä erilaisissa tilanteissa ja tarjoamalla ihmisille mahdollisuuden osallistua niihin. Myös kotikäynneillä ja vastaanotoilla tapahtuvat sielunhoidolliset keskustelut voivat olla vahvistamassa uskoa Jumalaan ja Hänen huolenpitoonsa.

5. YHTEISTYÖ JA TEHTÄVÄNJAKO

Tässä suunnitelmassa on useassa yhteydessä todettu, että rikosentorjunta edellyttää yhteistyötä. Tämä koskee valtion ja kunnan viranomaisia, julkisen sektorin, elinkeinoelämän, kirkon, kansalaisjärjestöjen ja aktiivien kunta-laisten toimintaa ja yhteistyötä.

Yhteistyön on perustuttava kumppanuuteen, jossa yhteistyön osapuolet toimivat tasa-arvoisina omista lähtökohdistaan. Tässä suunnitelmassa ei millään tavoin pyritä muuttamaan eri viranomaisten tehtäviä ja vastuita. Olen-naista on, että rikollisuusongelmiin vaikuttaminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä ja verkostoitumista ja verkoston varhaista ongelmiin puuttumista.

Suunnitelma ei pyri antamaan ongelmiin lopullista vastausta. Tämän suunnitelman tarkoitus on myöskin se, että suunnitelmatyö jatkuu jokaisella sektorilla, yhteistyötä tiivistäen.

Liitteenä on tiivistelmä turvallisuussuunnitelmasta. Siinä on keskeiset ongelma-alueet, joihin pitää puuttua. Mutta yhtä tärkeää on, että kukin hallintokunta tai yhteisö tekee oman tarkennetun suunnitelmansa turvallisuuden pa-rantamiseksi ja rikosten ehkäisemiseksi.

6. TIEDOTTAMINEN

Tiedonkulun ja hyvien yhteyksien toimivuus korostuu erittäin voimakkaasti, kun toimijoina on useita eri hallin-nonaloja.

Sisäinen tiedottaminen

Turvallisuussuunnitelma esitellään yhteisessä tilaisuudessa, jossa on paikalla kaikkien toimintatahojen edustajat mahdollisimman runsaslukuisina.

Luodaan kiinteät yhteydet kunnan viranomaisten, poliisin, seurakunnan ja yrittäjyhdistyksen välille. Suositeltava yhteysmuoto on toimiva sähköpostijärjestelmä.

Laitetaan suunnitelma kunnan intranet-sivulle.

Ulkoisen tiedottaminen

Tiedotetaan päivitetystä suunnitelmasta kunnan julkaisemassa Tilitori –nimisessä lehdessä.

Laitetaan turvallisuussuunnitelma kaikkien vapaasti tutkittavaksi kunnan internet-sivulle.

HAUKIPUTAAN KUNNAN RIKOKSENTORJUNTAOHJELMA

ONGELMAT	TARKENNUS	TOTEUTETTAVAT TOIMENPITEET	VASTUUTAHO	SIDOSRYHMÄT
PÄIHTEET	Käyttö- ja vaikutuksen alaisena oleminen	Laaditaan toimintamalli menettelystä	Sosiaaliviranomaiset Poliisi	Sosiaalitoimi, koulu, nuorisotoimi, poliisi, yritykset
PÄIHTEET/ ENNALTAEHKÄISY	Luvaton välitys	Yhteys poliisiin	Poliisi	
	Kansalaisyhteisöön suunnattu valistustyö	Henkilökohtainen ohjaus Yleisövalistus	Terveydenhuolto Raittiustoimi	Terveystoimi, sosiaalitoimi Terveys- ja sosiaalitoimi, koulu, seurakunta, järjestöt, työpaikat
NUORISON ONGELMA KÄYTTÄYTYMINEN	Päihteet	Saatavuuden hankaloittaminen	Kauppa- ja ravitsemusliikkeet, vanhemmat, poliisi, raittiustoimi	Kauppa- ja ravitsemusliikkeet, vanhemmat, poliisi, raittiustoimi
	Omaisuuksiin kohdistuvat rikokset (murrot, näpistyksen, ilkivalta, vahingonkoteot)	Omaisuuksien suojaus Ennaltaehkäisevä työ	Poliisi	Sosiaalitoimi, koulut, yritykset
VÄKIVALTA	Yritykset ja laitokset	Koulutus ja turvallisuussuunnitelman laatiminen	Yritys/laitos	Poliisi, palo- ja pelastustoimi
	Koulu	Ennalta ehkäisevä toiminta Toimintasuunnitelman laatiminen	Koulutoimi	Poliisi
	Koti	Perheneuvonta	Poliisi, sosiaali- ja terveystoimi	
	Yleiset alueet	Lähipoliisitoiminta, Yritysten vartiointitoiminnan tehostaminen	Poliisi, yritykset	
SYRJÄYTYNEET		Työpajatoiminta Asuntolatoiminta	Sosiaalitoimi	Asuntotoimi, nuorisotyö, työvoimahallinto, terveystoimi
YLEINEN TURVALLISUUS	Kaavoitus	Toimintojen järjestyksen yhteensovittaminen (päiväkodit, koulut, asunnot)	Sosiaalitoimi, koulutoimi, asuntotoimi	
	Rakentaminen	Hälytys- ja valvontalaitteistot	Tekninen toimi	
	Tiestö	Keskustan liikennejärjestyksen parantaminen	Tekninen toimi	